

Matti Virén

SUUNNITELMATALOUTTA, MAAHANMUUTTOA VAI LISÄÄ LAPSIA?

KYMMENEN KYSYMYSTÄ TALOUDESTA,
SOSIAALIVALTIOSTA JA SYNTYVYYDESTÄ

A close-up portrait of Matti Virén, an older man with a serious expression, wearing a dark sweater over a white shirt and a dark tie with white polka dots. The background is split into a pinkish-red area on the left and a teal area on the right.

SUOMEN PERUSTA

Matti Virén on Turun yliopiston taloustieteen emeritusprofessori ja Suomen Perusta -ajatuspajan hallituksen puheenjohtaja.

Suomen Perusta 2025

ISBN 978-952-7145-92-0 (painettu)

ISBN 978-952-7145-93-7 (pdf)

SISÄLTÖ

Esipuhe	5
Hieman taustaa	7

Loppuvatko veronmaksajat?

Kysymys 1: Kuka hoitaa vanhukset?	11
Kysymys 2: Miksi lapsilukuun ei voi vaikuttaa?	15
Kysymys 3: Miksi mitään ei tutkita?	25

Maahanmuutto - susi lampaan vaatteissa

Kysymys 4: Ratkaiseeko maahanmuutto huoltosuhdeongelmat?	29
Kysymys 5: Ovatko ihmiset vain numeroita?	37
Kysymys 6: Miksi pääomapiirit ja vasemmisto vetävät yhtä köyttä?	41
Kysymys 7: Yrittäjät ja työntekijät ulkomailta – hyötykö Suomi?	45

Sosialismia ja eurohuumaa

Kysymys 8: Onko euro Suomelle siunaus?	49
Kysymys 9: Onko hyvinvointivaltion rakentamisessa menty liian pitkälle?	55
Kysymys 10: Miten tulonjaosta tuli kaikki kaikessa?	57

Lähdeluettelo	62
---------------------	----

ESIPUHE

Suomella ei mene hyvin. Romahtaneen syntyvyyden, sakkaavan talouden ja ylivelkaisen julkisen sektorin pelastukseksi tarjotaan milloin maahanmuuttoa, milloin sosiaalivaltion kasvattamista ja milloin eurooppalaisen solidaarisuuden lisäämistä. Turun yliopiston kansantaloustieteen emeritusprofessori Matti Virén pohtii käsissäsi olevassa teoksessa näitä suomalaisen yhteiskunnan kantavia ongelmia, jotka kietoutuvat talouden, verotuksen ja väestöpolitiikan ympärille. Vallitsevat paradigmat saavat kuitenkin Virénin analyysissä kyytiä: maahanmuutto on pelastuksen sijaan susi lampaan vaatteissa ja sosiaalivaltio sekä liittovaltioprojekti ovat yhtä lailla ratkaisun sijaan osa ongelmaa.

Virén nostaa esiin kymmenessä kysymyksen muotoon puetussa kirjoituksessa mm. sen, minkälaisia elinkeinoelämän ja tavallisen veronmaksajan välisiä eturistiriitoja maahanmuuttoon liittyy, minkälaisia negatiivisia kannustimia niin kotimainen sosiaalivaltio kuin EU:n yhteisvastuut luovat ja minkälaisia sukupolvien väliseen oikeudenmukaisuuteen liittyviä näkökulmia syntyvyyteen liittyy.

Suomen Perusta toivoo, että julkaisussa esitetyt ajatukset herättävät lukijaa ymmärtämään paremmin suomalaisessa yhteiskunnassa vallitsevia ongelmia ja kannustaa lukijaa etsimään toimivia ratkaisuja niiden selättämiseksi.

Helsingissä 17.2.2025

*Simo Grönroos
toiminnanjohtaja
Suomen Perusta -ajatuspaja*

HIEMAN TAUSTAA

Pontimena näihin kirjoituksiin on ollut viime vuodet entistä kii-vaampana käynyt rummutus siitä, että Suomen talouden ongelmiin on yksi pääsyy, väestön ikääntymisestä johtuva työvoiman vähyys, ja ongelmat voidaan poistaa vain massiivisella maahanmuutolla. Toki poliittiseen retoriikkaan lisätään välillä joitain lisämausteita. Poliittisen jakauman oikealta laidalta ehdotetaan työmarkkinajoustoja ja joskus jopa veronalennuksia. Vasemmalta laidalta tulee taas vaatimuksia lisäelvytyksestä, koulutukseen satsaamisesta ja – paradoksaalista kyllä – työajan lyhentämisestä. Muutoin tuntuu vallitsevan kuitenkin lähes täydellinen konsensus siitä, että ilman maahanmuuttoa ei selvitä. Voi olla, että maahanmuuton moninkertaistamisen asteen suhteen on jotain hajontaa, samaten kuin sen suhteen, miten pontevasti painotetaan sanoja ”työperäinen” ja ”osaaja”, mutta suurta riitaa aiheesta ei näytä syntyvän.

Tällainen yksituumaisuus vaikuttaa suloiselta, se on aivan kuin talvisodan henki olisi palannut. Mutta pakosti alkaa epäillä, että asiat eivät voi olla näin yksinkertaisia. Jo pelkästään se poliittinen konstellatio, jossa ovat mukana niin oikeisto kuin vasemmisto, työntekijät ja työlläiset (tosin vain järjestöjensä kautta), koko valtamedia, akateeminen yhteisö ja jopa kirkko, vaikuttaa epäilyttävältä. Miten voi olla, että esimerkiksi pääomapiirien ja työlläisten edut ovat täysin identtisiä? Vaikka ei uskoisi marxismi-leninismiin, niin toki aina on olemassa jokin ristiriita sen suhteen, miten kokonaistulot jaetaan työn ja pääoman välillä. Kai maahanmuutto vaikuttaa tähän funktionaalisen tulojaon nimellä kulkevaan käsitteeseen, vai ovatko sudet ja lampaat alkaneet leikkiä yhdessä ”kotia”?

Toinen asia, joka herättää vielä enemmän epäilyksiä, on tiedon puute. Vaikka puhetta on paljon ja ”asiantuntija” toisensa jälkeen ilmestyy me-

diaan kertomaan mielipiteensä asiasta, näkee numeroita harvakeen, jos ollenkaan. Toki joitain laskelmia esitetään, mutta niiden idea on yksinkertaisesti se, että lasketaan, mitä vaikutuksia työvoiman kasvulla ylipäättään on. Maahanmuuttajat ja kantaväestö sulautuvat hetkessä käsitteeksi työvoima; ihmiset muuttuvat numeroiksi. Mitään erittelyä ei esitetä sen suhteen, mistä työvoima (maahanmuuttajat) tulevat, mikä on heidän ammattinsa ja koulutustaustansa tai mille toimialoille he menevät jne. Fokus on voimakkaasti kokonaistuotannossa (BKT); sen sijaan tulonjakokysymykset loistavat poissaolollaan, vaikka suomalaisessa talouskeskustelussa ne koetaan yleensä kaikkein tärkeimmäksi teemaksi. Ja mitä erikoisinta, julkisen talouden vaikutukset yleensä puuttuvat kokonaan, vaikka juuri julkisen talouden surkea tila on usein pääasiallinen argumentti maahanmuuton puolustelussa. Luulisi, että jos maahanmuutto on jonkinlainen ”elämän ja kuoleman kysymys”, siitä tehtäisiin verovarjoilla lukemattomia selvityksiä ja tutkimuksia ja numeroita olisi kaikkien saatavilla? Mutta ei. Ja olemassa olevat laskelmat maahanmuuton julkisen talouden vaikutuksista pidetään visusti piilossa julkisesta keskustelusta.

Vaikka myönnetään, että Suomen demografinen kehitys ja etenkin syntyvyys ovat lähes katastrofaalisessa tilassa, tähän suhtaudutaan lähinnä stoalaisella tyyneydellä. Jotkut jopa heittäytyvät aggressiivisiksi siitä, että ongelma ylipäättään otetaan esiin. Pyrkimykset vaikuttaa syntyvyyteen ovat näiden äänekkäiden aktivistien mielestä äärioikeistolaisia, jos eivät jopa fasistisia. Tällaiset atavistiset reaktiot panevat epäilemään, että ehkä kaikki ei sittenkään ole kunnossa. Ekonomistina en millään suostu uskomaan, että missään asiassa ei olisi kuin yksi vaihtoehto. Enkä ekonomistina usko siihen, että taloudelliset kannustimet eivät vaikuttaisi ihmisten kaikkeen käyttäytymiseen. Jos ne eivät vaikuttaisi, niin talouspoliittisten toimien vaikutuksia ei kyettäisi mitenkään ennakoimaan. Mutta kuitenkin joka päivä käyttäydymme taloudellisten kannustimien mukaisesti: jos

tavara X on kallista kaupan X hyllyllä, niin ostamme sitä vähemmän, ostamme jotain muuta tai emme osta mitään. Siksi ajatus siitä ärsyttää, että taloudelliset kannustimet vaikuttaisivat vain joihinkin asioihin, mutta eivät lainkaan toisiin.

Kaikilla jäljempänä esitettävillä kirjoituksilla on yhteistä halu kyseenalaistaa aiemmin mainitut itsestäänselvydet. Ja tällöin tärkeää on myös kyseenalaistaa normaali keskustelun lähtökohta, joka hieman yksinkertaistaen menee seuraavasti: Suomen talous kehittyi huonosti, mutta sille ei mahda mitään. Jos olisi Nokia, tilanne olisi toisin. Mutta tällainen ajattelu on tyhmää; onhan maailmalla suuri joukko maita, jotka kokevat välillä kriisejä, mutta toipuvat niistä, joskus hyvinkin nopeasti. Useat maat ovat ohittaneet Suomen elintasossa ja hyvinvoinnissa.

Ainakin kahteen epäonnistuneeseen kehityksen syyhyn on syytä paneutua: jättäläismäiseksi paisuneeseen julkiseen sektoriin ja Suomen epätoivoiseen asemaan EU:ssa ja Euroopan rahaliitossa. Jotta jotain järkevää politiikkaa voidaan tehdä, on kai ensiksi tiedostettava, mikä tai mitkä ovat ongelmia, eikä esittää politiikkavaihtoehtoja näistä analyyseistä riippumatta. On myös syytä pitää mielessä, että esimerkiksi julkisen sektorin koko ei ole vain veroaste- tai tulonjakokysymys, vaan se on mitä suuremmassa määrin insentiveihin liittyvä kysymys, koska ns. hyvinvointivaltioon nykymuodossaan liittyy lähestulkoon rajoittamaton lupaus poistaa kaikki riskit kaikilta taloudenpitäjiltä. Tällainen ”lupaus” on paitsi mahdoton, se on myös ihmisten käyttäytymistä täysin toisenlaiseksi muuttava; sama kuin Veikkaus lanseerasi pelin, jossa ei voi missään tilanteessa hävitä rahaa.

Olen yrittänyt kirjoittaa asiasta ilman massiivista määrää taulukoita, kuvia ja kirjallisuusviittauksia, näin siksi, että kirjoitukset olisivat luettavissa säädyllisessä ajassa ja ilman suurempaa teoria- ja käsitetuntemusta. Jos joihinkin yksityiskohtiin ja faktoihin liittyy kysymyksiä, olen tietenkin valmis vastaamaan niihin. Ja kaikki kommentit ovat tietenkin tervetulleita.

KYSYMYS 1:
**KUKA HOITAA
VANHUKSET?**

Suomi itse on kuin vanhus, jolla ei ole lapsia eikä rahaa. Kysymys kuuluukin: kuka sinut hoitaa? Tämän päivän vastaus on hieman karrikoiden: ”kiltit ulkomaalaiset tulevat tänne hoitamaan vanhuksia – ja mitä parasta – oikeastaan puoli-ilmaiseksi”. Ehkä he tulevat siksi, että hoidettavia vanhuksia ei ole heidän kotimaassaan, eikä kotimaa muutenkaan tarvitse työvoimaa, etenkin hyvin koulutettua sellaista. Mitä tulee työperäisen maahanmuuton humanitaariseen versioon, kysymys kuuluu, tulevatko muuttajat tänne vain saadakseen turvallisen elinympäristön – paradoksaalista kyllä, turvan omilta maanmiehiltään (jotka hekin tulevat kaikkine ongelmineen tänne) – vai onko syynä sittenkin suomalainen hyvinvointivaltio, joka tarjoaa muuttajille mahdollisuudet huolehtia itsestään ja vanhemmistaan (ja muista sukulaisistaan) Suomesta käsin? Tätä kysymystä pohdimme hieman jäljempänä.¹

Mutta miksi meidän vanhuksillamme ei ole rahaa? Miksi meillä ei ole rahaa samalla tavalla kuin esimerkiksi Norjalla? Näennäisesti helppo vastaus on se, että Norjalla on luonnonvaroja – öljyä. Mutta onhan meilläkin luonnonvaroja, mineraaleja, Euroopan suurimmat makean veden altaat ja Euroopan suurimmat metsävarat. Mutta kohta ei ole niitäkään. Mineraalit annetaan ilmaiseksi ulkomaisille kaivosyhtiöille. Miksi vain Suomella on varaa tällaiseen; miksi esimerkiksi norjalaiset eivät tee samoin öljynsä suhteen? ”Tuottaisihan öljynporaus työpaikkoja” on argumentti, jota ei käytetä Norjassa oikeuttamaan luonnonvarojen luovuttamista ulkomalaisille. Meillä taas juuri tuolla ajatuksella perustellaan käytännössä makсутonta mineraalien hankintaa Suomesta.

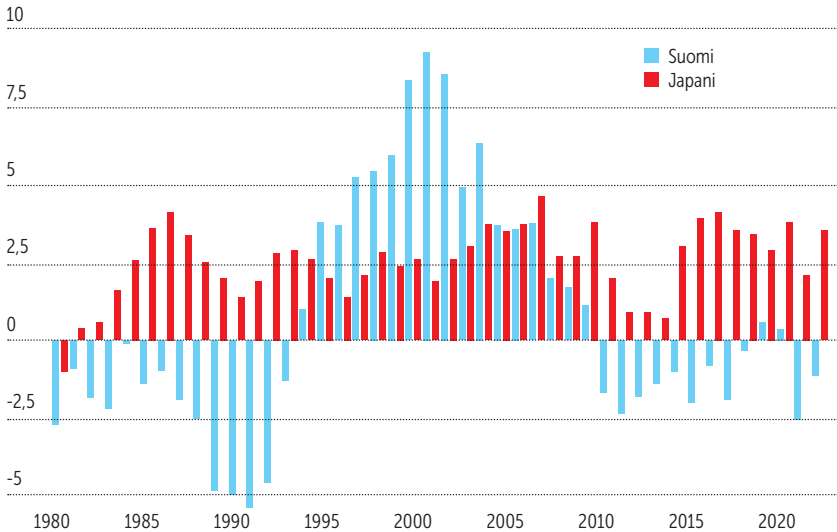
Toki on niin, että argumentti sinällään on oikein; kaivosala työllistää 6000 ihmistä (josta metallien louhinnan osuus on 2000). Tosin luku on vain 1-2 promillea työllisten kokonaismäärästä, joten kyseisestä toimialasta tuskin on Suomen talousongelmien pelastajaksi. Mutta taas kerran on muistettava se, että palkkatuloista saatavat verot eivät ole pelkkää nettoa valtiolle. Kaivosmiehet tarvitsevat julkisia palveluita siinä missä muutkin kansalaiset, eikä niiden hinta ole periferiassa välttämättä alhaisempi kuin rintamailla. Toinen asia on vielä se, että kaivokset vaativat liikenneinfraa (tiet, rautatiet, satamat), eivätkä kaivosyhtiöt tietenkään sitä maksa. Mitä taas tulee metsiin, vihreät fanaatikot ovat valmiit museoimaan (käytännössä sosialisimaan) metsät Euroopan yhteiseksi omaisuudeksi, jonkin illusorisen luontokadon nimissä. Turvetuotannon suhteen tilanne on samanlainen. Maa- ja metsätalouden työllisyys ei ole mikään median ykkösaihe, vaikka vauhti alaspäin on ollut aika hurja: 2007 työllisiä oli 93 000, 15 vuotta myöhemmin 59 000.

Mutta meillä on ollut muutakin omaisuutta: suuret valtionyhtiöt, jotka ovat muodostaneet teollisuuden ja energiantuotannon selkärangan. Mutta kohta niistä on jäljellä vain muistot, kun talousmiestä ja -naista näyttelevät diletantit ovat myyneet ne pilkkahintaan ulkomaille. Ikääntyvän Suomenhan olisi pitänyt toimia täysin päinvastoin – samalla tavalla kuin Norjan öljyrahaston, joka on sijoittanut kaikkkeen tuottavaan maailmalla. Ei Norja tarvitse tehtaita vierastyövoimineen maaperällään, se saa tulevaisuudessa rahansa sijoitustuotoista samalla tavalla kuin moni kotitalous. Ja kun on rahaa, voi ostaa palveluita markkinoilta.

Suomi ei voi tehdä näin. Vaihtotase on ollut alijäämäinen lyhyttä ”Nokia-poikkeusta” (1995-2007) lukuun ottamatta. Suomi on velkaa ulkomaille eikä päinvastoin.

Verratkaa Suomea vaikka Japaniin, joka on päättänyt selvitä ilman

KUVIO 1
SUOMEN JA JAPANIN VAIHTOTASEKEHITYKSEN
VERTAILUA (vaihtotase/BKT, %)

massiivista maahanmuuttoa siitäkin huolimatta, että demografinen kehitys on ollut ehkä vielä heikompaa kuin Suomessa. Mutta Japanilla on rahaa: sillä on valtavia omistuksia maailmalla, etenkin Aasiassa, mikä näkyy siinä, että Japanin vaihtotase on ollut pysyvästi ylijäämäinen (kuvio 1). Vaikka Japanin valtio on meidän näkökulmastamme ylivelkaantunut, mitä väliä sillä on, koska velka on kotimaisten sektoreiden välistä velkaa? Japanille tulee tuloja ulkomailta, meille vain maksettavaa. Suomi on velkaa ulkomaille, aivan kuin joku kehitysmaa.

KYSYMYS 2: MIKSI LAPSILUKUUN EI VOI VAIKUTTA?

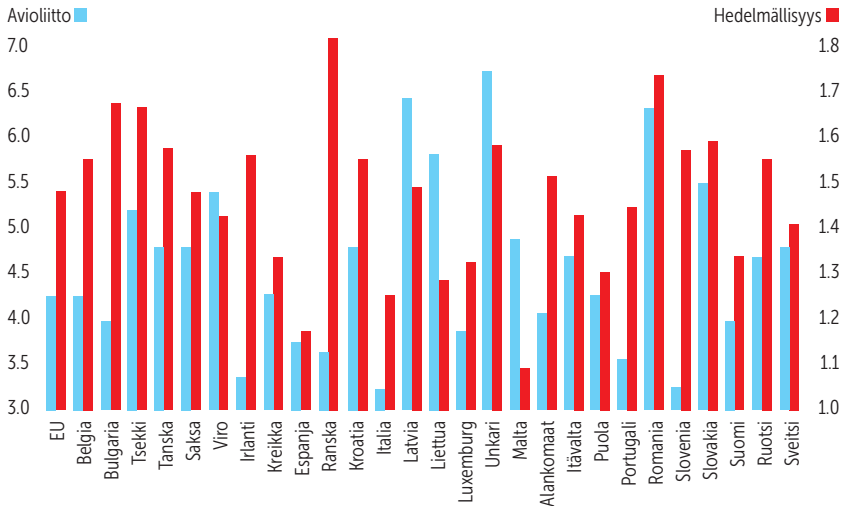
Kun pieneneviä lapsilukuja päivitellään kerran vuodessa väestötilastojen julkistuspäivänä, kiertävät kommentit jatkuvasti rataa: ”on vertaansa vailla oleva ekoteko, että et tee lapsia” (vaan tuo (aikuis) lapset ulkomailta), ”ei ole mitään tutkimusnäyttöä siitä, että mikään vaikuttaisi lapsilukuun”, ”valtiolla ei ole rahaa”, ”jos lapsilukua pyritään lisäämään taloudellisin kannustimin, rikkaat hyötyvät niistä (eli on parempi sekin, että lapsiluku on alhainen kuin, että rikkaat hyötyisivät tuista), ”syntyvyyden kasvattaminen on fasismia, koska sitä on harjoitettu Unkarissa” ja ”ihmiset eivät hanki lapsia, koska on epävarmuutta tuloista ja työllisyydestä; rahat eivät riitä lapsiin”.

Ihminen on parhaimmillaan keksiessään selityksiä oman käytöksensä omituisille piirteille, puhumattakaan pohjattomasta itsekkyydestä. Koska muuten joku julkisuuden henkilö on kertonut rehellisesti, että ”ei viitsi”, ”ei huvita” tai ”on samantekevää”, jos joku velvollisuus tai työ jää tekemättä?

Tällaisen verbaalisen kakofonian jälkeen kehä yleensä sulkeutuu. Mitään relevantteja selvityksiä ja tutkimuksia ei tehdä valtion hallinnossa tai yliopistoissa – puhumattakaan ns. kolmannesta sektorista (pelkästään Väestöliitossa ja Nuorisotutkimusseurassa on lähes 100 työntekijää). Suomen Akatemian ja Valtioneuvoston strategisen tutkimuksen 500 miljoonan euron rahoista ei ole myöskään liennyt rahaa tämän ilmeisen toissijaisen ongelman selvittämiseen.²

Luulisi, että jo pelkästään se, että eri maiden välillä on valtavia eroja niin avioliittojen kuin lapsiluvun suhteen, herättäisi kiinnostusta tutkijapiireissä selvittämään, mikä on näiden erojen taustalla ja missä määrin näihin taustatekijöihin voi vaikuttaa.

KUVIO 2
**AVIOLITTOJEN YLEISYYS JA YLEINEN HEDELMÄLLISYYSLUKU
 VUONNA 2022**

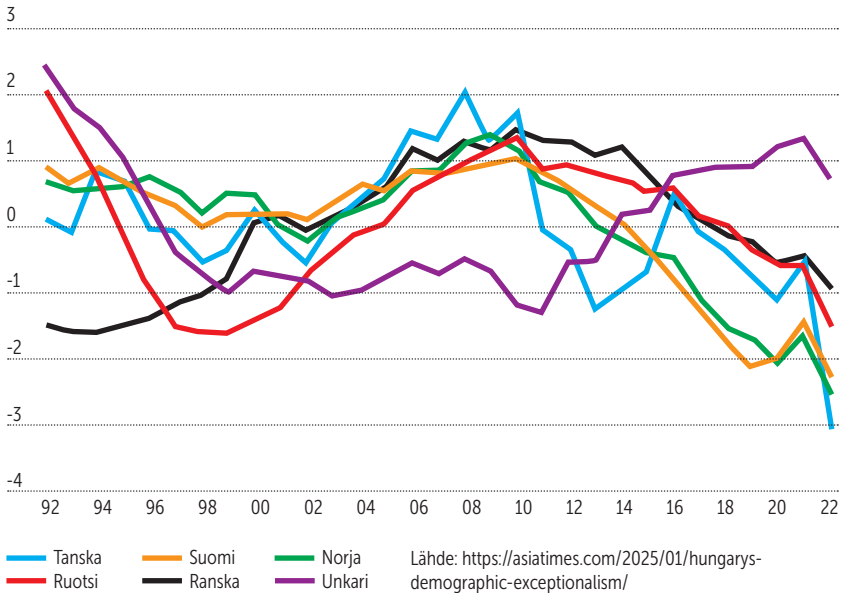
On selvää, että pitkässä juoksussa kyse ei ole pienistä rahoista. Lapset maksavat, eikä vain vähän. Mutta jos lapsiin ei aiota sijoittaa muuta kuin Mikki-Hiiri-summia, joilla haetaan mediahuomiota, lopputulos on vääjäämättä se, että lapsia ei tule. Unkarin toteuttama perhepolitiikka tarjoaa mielenkiitoisen esimerkin siitä, mitä erilaisia keinoja valtiolla on vaikuttaa perheiden muodostukseen ja lapsilukuun. Poliitiikan keskeinen työväline on ollut verotus, eikä suinkaan tulonsiirrot, niin kuin meikäläisessä järjestelmässä. Verotuksella on houkuteltu pariskuntia avioitumaan ja viime kädessä hankkimaan lapsia. Tosiasia on, että avioituminen ja lapsiluku korreloivat positiivisesti keskenään (ks. kuvio 2). Tunnetuin veroporkkana on kuitenkin suurperheen (4 lapsen) äideille suotu täydellinen verovapaus tuloverosta. Verotus kevenee myös avioliittoon meneville. Lista erilaisista tukitoimista on lähes loputon.

Luetellaan tässä nyt kuitenkin muutama tärkein:

- Suurperheen äidin (yli 4 lasta) täydellinen verovapaus tuloverosta
- Avioliittoon meneville verohelpotuksia
- Lapsia odottaville aviopareille subventoituja ja anteeksiannettavia lainoja
- Opintolainojen täydellinen tai osittainen anteeksianto
- Asuntolainojen suuret subventiot ja osittainen tai täydellinen anteeksianto
- Asumistuen lapsikorotukset
- Monilapsisille perheille myönnettävä subventio auton ostoon
- Lastenhoidon kustannusten subventiot ja alennukset
- Korvaukset lastenhoidosta isovanhemmille
- Alennukset terveydenhoidon maksuista

Yksityiskohdista ks. alaviitteessä mainittu lista ja nobelisti James Heckmanin kommentit.³ Toimet vaikuttavat järkeviltä siinä mielessä, että ne paitsi keventävät nuorten pariskuntien akuutteja kustannuksia (asumisen, lastenhoidon, liikkumisen, opiskelun jne. suhteen) ne myös tarjoavat porkkanan palata aikanaan työelämään lasten kasvetta siihen ikään, että ne voivat jo itsekin huolehtia perusasioista. Juuri viimeksi mainittu tulevaisuuden visio on tärkeä ajatellen sitä, että lasten hankinta, jos mikä, on ihmisten tärkein investointi tulevaisuuteen. Ja tärkeää se on etenkin nuorille, jotka harkitsevat korkeakouluopintoja ja joutuvat tosissaan pohtimaan, miten ajoittaa opinnot, lasten hankinta ja muut suuret investoinnit (asunnot ym.) ja työssäkäynti. Unkarin perhepolitiikan tuloksista ollaan montaa mieltä, mutta tosiasia kuitenkin on, että huippualhaiset lapsiluvut ovat kääntyneet kasvuun, ja kasvu on jatkunut sen verran kauan, että kyse ei ole mistään tilastosattumasta (kuvio 3). Toki on aina niin, että kun mikä tahansa hallitus korjaa jonkin ongelman, sitä syytetään aina jostain yksityiskohdasta tyyliin ”tulipalo on väärin sammutettu”.

KUVIO 3
HEDELMÄLLISYYSASTEIDEN MAAVERTAILUJA

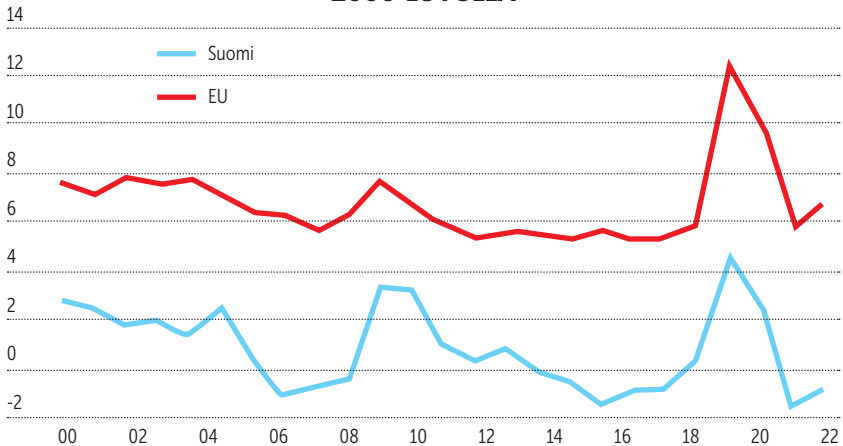
Mutta mikä on vaihtoehto sille, että käytetään paljon rahaa lapsiperheiden tukemiseen? On ymmärrettävä, että vakaa väestökehitys on yhteiskunnalta, ei vaan yksi monista vaihtoehtoista, vaan se ainoa järkevä vaihtoehto. Sen verran voimme oppia historiasta. Vajaat sata vuotta sitten, ennen ns. hyvinvointivaltion syntyä, väestökehityksellä oli oma selvä logiikkansa. Perustettiin perheitä ja hankittiin lapsia, jotka muodostivat keskinäisen talouden turvan sukupolvesta toiseen. Vanhemmat huolehtivat lapsistaan ja lapset huolehtivat vanhemmistaan. Perheet, tai suvut, edustivat parempaa turvaa onnettomuuksia ja vastoinkäymisiä vastaan, kuin mihin yksityinen ihminen kykeni.

Mutta sitten poliittisen murroksen, sotien ym. seurauksena valtio alkoi näytellä entistä suurempaa roolia yhteiskunnassa, ja jatkuvasti enemmän tehtäviä omittiin tai ulkoistettiin sille, miten kukin asiaa haluaa tulkitä. Poliitikot oppivat jo äidinmaidossa lupaamaan, että valtio huolehtii kaikista ongelmista ja kaikki on maksutonta: koulutus, terveydenhoito, vanhusten hoito, työttömyysturva, ilmainen ehkäisy... Lopputulemaa luonnehtii se, että kun julkisen sektorin menot suhteessa BKT:hen olivat Suomessa autonomian ajan lopussa 10 prosentin luokkaa, nyt luku on 60 prosenttia (täytyy vielä muistaa, että osa julkisista menoista kasvattaa BKT:tä (nimittäjää), joten kasvu on ollut vielä edellä mainittua prosenttilukua suurempi.

On päivän selvää, että muutoksella on ollut perustavaa laatua olevia seurausvaikutuksia ihmisten käyttäytymiseen. Perinteistä perhemallia ei enää "tarvita" turvaamaan elämää yli ajan. Jos kerran valtio hoitaa vanhuuden ajan toimeentulon ja hoidon, eikä ole mitään pakottavaa tarvetta hankkia lapsia, miksi tarvitsisi edes säästääkään? Ilmankos kotitalouksien nettosäästämisaste Suomessa on nolla, niin kuin alla olevasta kuviosta 4 ilmenee. Niinhän se ei aina ole ollut. Itse asiassa 1950-luvulla Suomi mainittiin maailmalla korkean (!) säästämisasteen maana, mutta Suomi siirtyi viimeistään 1970-luvulla "ei säästetä" kategoriaan. Itse asiassa kotitalouksien säästämisaste ja lapsiluku ovat noudattaneet samaa trendiä viimeisen 75 vuoden ajan, mikä on itse asiassa loogista. Tavallaanhan kotitalouksien kokonaissäästämisaste on tavanomaisen säästämisasteen ja hedelmällisyysluvun painotettu summa.

Inhoraadollisesti voi kysyä että, jos ei välitetä vanhuksista eikä oman vanhuuden ajan hoidosta ja toimeentulosta, niin miksi edes välittää omista lapsistakaan? Mitä väliä sillä on, miten he menestyvät koulussa ja sen jälkeen elämässään? Päivähoito, koulu ja poliisi ym. saavat hoitaa asian. Riittää, kun itse maksaa verot. Ei tarvita sen paremmin perheitä kuin lapsiakaan.

KUVIO 4
KOTITALOUKSIEN (NETTO) SÄÄSTÄMISASTE
2000-LUVULLA

Ongelma vaan on siinä, että tämä yhtälö ei toimi. Ennen kaikkea se yhtälö, jossa ihmiset ulkoistavat vanhusten hoidon ja toimeentulon valtiolle, ei toimi, koska tässä ulkoistetussakin mallissa tarvitaan lapsia maksamaan ne verot, joilla kustannetaan vanhusten hoito. Eikä ole mitään taetta siitä, että ulkoistettu malli olisi halpa, koska verotukseen liittyy aina hyvinvointimenetyksiä, ja järjestelmä vaatii aina kalliit toimeenpanokoneistonsa (byrokratian, niin kuin alamme oppia SOTE:sta). Järjestelmä on myös moraalisesti epäilyttävä. Ne, jotka hankkivat ja (myös) kasvattavat lapsensa, itse asiassa maksavat niiden ihmisten vanhuuden ajan hoidon ja toimeentulon, joilla ei ole lapsia. Kyse on valtavasta tulonsiirrosta lapsiperheiltä lapsettomille ihmisille; tulonsiirrosta, josta ei puhuta sanaakaan tiedotusvälineissä, eikä juuri edes sosiaalisessa mediassa, vaikka jokaisesta KE-LA:n etuuskien nipistämisestä pidetään hirvää huutoa.

Suomi on vapaa maa ja suomalaiset ovat vapaat elämään niin kuin haluavat (sillä rajauksella, etteivät tee toisilleen mitään pahaa). Mutta yh-

teiskunnan kannalta ei tietenkään ole samantekevää, miten ihmiset elämänsä järjestävät. Tekevätkö he työtä ja auttavatko he toisiaan vai ei. Ja järkeväen yhteiskunnan kai kuuluu palkita niitä, jotka kasvattavat yhteistä hyvää sen sijaan, että ”syövät kuormastosta”. Kai tämän logiikan pitää päteä myös lasten kasvattamiseen. Siitä pitää palkita, ja palkita muutoinkin kuin sanomalla, että ”kiva että teit ja kasvatit lapsia”.

Mikä siinä on niin vaikeaa? Sekö, että kuvitellaan, että kyse on tasa-arvokysymyksestä? Toki ”lapselliset” ja lapsettomat perheet ovat tasa-arvoisia aivan samalla tavalla kuin asevelvollisuuden suorittaneet ja ”sivarit”. Mutta yhteiskunta ei ole vain lauma ihmisiä, joilla ei ole mitään tekemistä toistensa kanssa. Meidän kaikkien tekemiset ja tekemättä jättämiset koskevat meitä kaikkia, ja siksi meillä pitää olla pelisäännöt siitä, miten palkitsemme kanssaihmistemme tekemiset. Jos meillä ei ole mitään pelisääntöjä, kaikki haluavat olla vapaamatkustajia. Jos veroja ei tarvitse maksaa, ei niitä kukaan maksa, vaikka lehtien yleisön osastot ovat täynnä ilmoituksia halukkuudesta maksaa (suurempia) veroja. Lapset ovat arvokain omaisuus, joka meillä on. On jotenkin vaikea mieltää sitä, että maailman (lähes) suurimman julkisen sektorin ja veroasteen maa ”sanoo”, että sillä ei ole varaa sijoittaa lapsiin. Onko todellakin niin, että kaikki muu, mitä valtio ja kunnat tekevät on tärkeämpää?

Sen jälkeen, kun puolisoiden yhteisverotuksesta luovuttiin 50 vuotta sitten, tuki lapsiperheille on kanavoitunut lähinnä lapsilisien ja päiväkerhopalveluiden kautta. Ajatuksena on tällöin ollut lapsista koituneiden kustannusten osittainen kompensoiminen. Vaikka tavoite ehkä on hyvää tarkoittava, siinä on ainakin kaksi ilmeistä heikkoutta. Ensinnäkin menettely nojaa ajatukseen, että ”kustannus” lapsista on sama kaikille. Mutta tämä ajatuksessa unohtuu se, että suurin kustannuserä ei suinkaan ole lastenhoidon välittömät kustannukset, vaan menetetyt ansiot.

Ajatellaan vaikka nelilapsista ”suurperhettä”. Jos äiti jää kotiin, vaikka vuosikymmeneksi, ehkä jopa kahdeksi, tekee se valtavan loven äidin koko elinkaaren aikana saamiin tuloihin, mutta menetys ei tietenkään ole sama kaikille (ks. kuvio 5 alla). Hyvin koulutetut ”suurituloiset” menettävät

luonnollisesti enemmän paitsi siksi, että ”menetetty” ansiot ovat olennaisesti suuremmat, myös siksi, että heidän potentiaalinen työhistoriansa jää muutenkin lyhyemmäksi koulutuksen vuoksi.

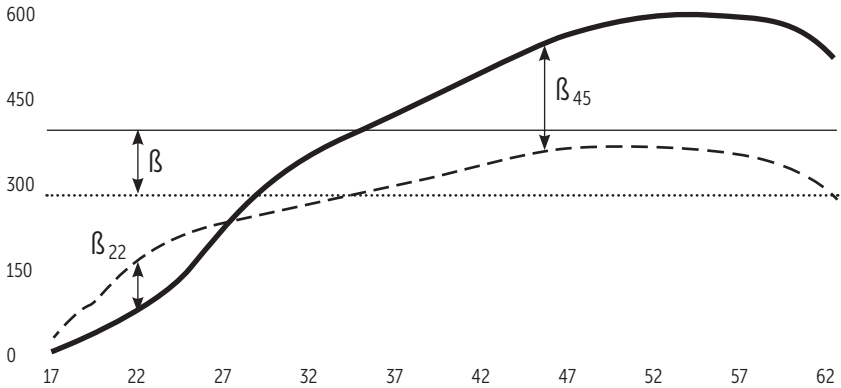
Tähän liittyy vielä se, että (riippumatta koulutustaustasta), suurperheen äidin eläketulot jäävät huomattavasti pienemmiksi verrattuna siihen, että hän olisi ollut koko ikänsä ansiotyössä. On vaikea kuvitella, että näitä ongelmia voitaisiin ratkaista muutoin kuin käyttämällä verovähennyksiä politiikkainstrumenttina. On vaikea ajatella, että lapsiperheiden äidille maksettaisiin lapsilisää vielä lasten aikuistuttua, tai että lapsilisät kartuttaisivat eläkettä. Jos kompensatio tehdään verotuksen kautta, tilanne olisi äitien kannalta olennaisesti parempi.

Niin sanottu ”Unkarin malli” merkitsisi sitä, että lasten aikuistuttua nettoansiot olisivat töihin mentäessä vastaavasti korkeammat, vaikka äidit eivät välttämättä tästä huolimatta saisi kiinni lapsettomien ansiokiehtytystä, koska urakehitys jää muita työntekijöitä lyhyemmäksi. Mutta olennainen etu joka tapauksessa olisi se, että myös eläketulojen verotus olisi keveämpää ja ilmeinen lisähoudutin olisi se, että työuraa olisi edullista jatkaa myös lakimääräisen eläköitymisiän jälkeen. Eli kaiken kaikkiaan veroporkkana tekisi sen, mitä rahamääräiset tulonsiirrot (lapsilisät) eivät tee: lisäisi työvoiman tarjontaa ja sitä kautta työllisyyttä. Silti karu todellisuus olisi, että ”lapsia tekemällä” ei koskaan rikastuisi, eikä toisaalta voisi kuvitella, että lapsista koituva verovähennys toimisi myöskään ei-toivotun maahanmuuton vetovoimatekijänä.

Nykyisessä tulonsiirtojärjestelmässä on muitakin ongelmia kuin negatiiviset kannustimet mennä työmarkkinoille. Tulonsiirtopohjainen tuki lapsiperheille houkuttelee lasten hankintaan keinona ”päästä pois kotoa vastenmielisten vanhempien luota”. Joku voi ajatella, että kyse on vain olemattomasta kuriositeetista, mutta todellisuus on toisenlainen, ja se tulee vastaan perheillä ja yksinhuoltajilla, joilla on alkoholi- ja muita huumeongelmia. Kun huumeäidit synnyttävät vammautuneita lapsia, on seu-

rauksena liioittelematta valtavia kustannuksia, inhimillisistä tragedioista puhumattakaan. Asiasta on kirjoitettu paljon, mutta kirjoittelu on jäänyt tasolle ”voi, voi, miten ikävää”, eikä keskustelu ole edennyt lähellekään minkäänlaisia politiikkasuosituksia.⁴ Taas kerran ollaan tilanteessa, jossa hyvinvointivaltion nurjista puolista kieltäydytään keskustelemasta puhumattakaan siitä, että käytettäisiin valtavia tutkimusresursseja selvittämään esimerkiksi juuri sitä, miten rahamääräiset tulonsiirrot johtavat kieroontuneeseen käyttäytymiseen ja väärinkäytöksiin. Voiko hyvinvointivaltio olla niin ”pyhä”, että se ei kestä mitään kriittistä tarkastelua?

KUVIO 5
**TYYPILLISET TULOJEN ELINKAARIPROFIILIT
 ERI KOULUTUSTAUSTAN IHMISSILLE**

Kuviossa jatkuva viiva (vastaavasti katkoviiva) kuvaa hyvin (”huonosti”) koulutettujen ansioita. Vaakaviivat kuvaavat elinkaaritulojen (niin sanotun pysyväistulon) tasoa. Kuvio kertoo, että tuloprofiilit ovat hyvin erilaiset sekä tason että tulojen kasvutendenssin suhteen. ”Huonosti” koulutetuilla tulot eivät juuri kasva iän myötä, kun taas hyvin koulutetuilla tulot kasvavat olennaisesti iän mukana.

KYSYMYS 3: MIKSI MITÄÄN EI TUTKITA?

Joka päivä törmäämme sanoihin ”selvitys” ja ”tutkimus”. Pelkästään Suomen Akatemia ja ns. strateginen tutkimus saavat vuosittain 500 miljoonaa euroa tieteellisen tutkimuksen edistämiseen. Korkea-kouluista valmistuu joka vuosi toista tuhatta tohtoria. Luulisi siis, että päättäjien ei tarvitsisi hapuilla pimeässä etsiessään vastausta siihen, miten Suomen talouden suuret ongelmat ratkaistaan?

Mutta jotain on pielessä. Ajatellaan vaikka kasvatustiedettä. Kun kysytään alan asiantuntijalta, miksi PISA-tulokset ovat romahtaneet, miksi suomalaiset yliopistot roikkuvat kaukana hännillä yliopistorankingeissä tai miksi huomattava osa koululaisista ei osaa lukea eikä kirjoittaa, on tyyppinen vastaus: ”tämä on vaikea kysymys... On vaikea osoittaa yksittäistä tekijää”. Ehkä hieman selkeämmän vastauksen saa sosiologilta, jos tältä kysytään, miten köyhyys saadaan poistettua? Vastaus on ”annetaan köyhille rahaa” (jota saadaan verottamalla rikkaita). Jos kysymys käännettäisiin taloustieteen puolelle, vastaus kysymykseen, miten yritykset saadaan investoimaan, olisi varmaan: ”annetaan yrityksille rahaa” (jota saadaan verottamalla työläisiä).

Tuntuu vain siltä, että tutkijoilta ja tutkimuksista edellytetään jatkuvasti entistä vähemmän tuloksia, joilla on selkeää arvoa yhteiskunnan kehittämässä ja politiikan laadun parantamisessa.

Aivan viime aikoina melkoinen kohina on käynyt etenkin Suomen Akatemian rahoittamien tutkimushankkeiden ympärillä, koska esimerkiksi kulttuurin ja yhteiskunnan alalla hankkeet ovat olleet ambitiotasoltaan kovin vaatimattomia ja leimallisesti ideologisesti värittyneitä. Huo-

lestuttavinta ehkä on kuitenkin se, että Akatemian suunnasta kritiikkiin on vastattu vetoamalla ”tutkimuksen vapauteen” ja tutkijayhteisön ulkopuolisten ymmärtämättömyyteen. Kritiikki on Akatemian mielestä vain häirintää, ja siihen vastataan pelkästään uhriutumalla.⁵ Toki kaikilla ihmisillä, mukaan lukien tutkijanimikkeellä työskentelevillä, on oikeus tutkia mitä tahansa, mutta kaikilla kansalaisilla ei ole subjektiivista oikeutta vaatia sanokamme puolen miljoonan euron apurahaa työhön, joka hänen omasta mielestään on tärkeä. Vai onko työttömällä elokuvaohjaajalla subjektiivinen oikeus vaatia rahoitusta elokuvaan, joka hänen mielestään on hyvä, mutta jolla ei ole mitään menestymisen mahdollisuuksia markkinoilla?

Yhteiskunta tukee tutkimusta, koska se haluaa hyödyllistä tietoa. Tieteen vapautta ei sen sijaan tarvitse tukea rahallisesti. Kun meillä on monen asian osalta selvästi huutava pula paitsi rahasta myös tiedosta, on sen pakko näkyä tavasta, jolla tutkimusrahoitusta allokoidaan. Tämä myös tarkoittaa, että allokaatiosta on kitkettävä pois kaikenlainen korruptio, eli se, että rahoitus pyritään mustasukkaisesti rajaamaan omalle tieteenalalle, omalle tutkimusyhteisölle, omalle ideologiselle kuppikunnalle ja niin edelleen. Ei tieteen tekijä yksinään tai edes hänen lähipiirinsä pysty päättämään, mikä on yhteiskunnan kannalta tärkeää ja hyödyllistä tutkimusta. Älkää vain sanoko, etteivät rahaa jaettaessa kaikki ajattele vain omaa etuaan. Juuri näin tapahtuu ja ennen kaikkea siksi, että rahoituksen allokaatio tapahtuu tiukasti tiedeyhteisön sisällä, mikä väistämättä johtaa

”lehmänkauppoihin” ja muihin korruptiivisiin käytäntöihin.

Mutta mennään kysymykseen siitä, mitä tutkitaan? Edellä on jo mo-
neen kertaan kysytty, missä ovat julkisen vallan rahoittamat selvitykset sii-
tä, mitä maahanmuutto maksaa, miten se vaikuttaa työmarkkinoihin, tu-
lonjakoon, palkkoihin, hintoihin, tuottavuuteen, verotukseen ja yleensä
yhteiskuntaan: koulutukseen, rikollisuuteen, maan sisäiseen muuttoliik-
keeseen jne.? Kysymys on kai aiheellinen, jos väitetään, että kyse on ”ai-
noasta” mahdollisesta politiikkavaihtoehdosta. Miksi isolla rahalla toimi-
vat instituutit eivät ole tehneet tällaisia tutkimuksia?

Mutta ei kyse tietenkään ole yhdestä aihepiiristä. Mitä me loppujen
lopuksi tiedämme verotuksen tai tulonsiirtojen vaikutuksesta työllisyy-
teen Suomen tapaisessa maassa? Miten esimerkiksi vaikuttaisi siirtymä ta-
saverotukseen, jolloin tulonjakoa säädeltäisiin vain tulonsiirroilla? Miten
se vaikuttaisi koulutus- ja ammatinvalintoihin, perheiden perustamiseen,
työaikaan jne.? Miten paljon yritysverotus vaikuttaa yritysten tuotantoon,
investointeihin (koti- ja ulkomaille) ja omistuspohjaan?

Mutta ei tällaisia tutkimuksia tehdä, vaikka Suomessa rekisteriaineis-
tojen ”isoveli valvoo”-maassa sellaiseen olisi mitä parhaimmat mahdolli-
suudet. Sen sijaan tehdään vuodesta toiseen kyselyitä tyyliin, ”miten olet
kokenut sen ja sen” ja ”mitä mieltä olet siitä ja siitä”. Tarkoitus ei kai ole
harjoittaa ”tutkimusta” vain iltapäivälehtien lööppejä varten?

KYSYMYS 4:

RATKAISEEKO MAAHANMUUTTO HUOLTOSUHDEONGELMAT?

Toki tiedämme, että on olemassa näennäisen helppo ratkaisu huoltosuhdeongelmaan: tuodaan ulkomailta ihmisiä korvaamaan puuttuvia (toisen polven) veronmaksajia. Hehän tuovat verotuloja ja siinä sivussa hoitavat vanhuksemme?

Ajatus kuulostaa ensi kuulemalta houkuttevalta; miksi haaskata rahaa kalliiseen lasten hankintaan, jos ongelmat hoituvat ilmaiseksi? Mutta tämä kuulostaa liian hyvältä (kuten nigerialaiskirjeet yleensä) ollakseen totta. Aina kun ehdotusta markkinoidaan, kupletin juoni on se, että uudet tulijat kasvattavat työvoiman tarjontaa ja sitä kautta työllisyyttä samalla tavalla kuin Suomen väestö kasvaisi normaalisti. Näinhän laskelmia tehdään, ihmiset muuttuvat numeroiksi, mutta ei anneta sen vielä häiritä.

Sen sijaan häiritään lukijaa hetken aikaa kysymyksellä, mitä tapahtuu, kun maahanmuuttajat ikääntyvät? Kuka hoitaa heidät ja kuka maksaa kulut heidän vanhustenhoidostaan? Ainoa ratkaisu on se, että maahanmuuttoa pitää jatkuvasti kasvattaa, jotta voidaan kattaa alati kasvavan väestön ikääntymiseen liittyvät kulut. Kumma kyllä, prosessi muistuttaa ns. Ponzin -peliä (tai kutsutaan sitä pyramidihuijaukseksi). Ne, jotka pelaavat demografian suhteen samaa peliä kuin Kailajärven Wincapita, voivat kuitenkin olla rauhallisin mielin, sillä kukaan ei haasta heitä oikeuteen.

Toki on niin, että jo työiässä olevien maahanmuuttajien muutto Suomeen säästää yhteiskunnalta ne kustannukset, jotka koituvat lastenhoidosta ja koulutuksesta. Ja mikäli muuttajat ovat yhtä tuottavia kuin kanta-väestö, rivin alle pitäisi jäädä plussaakin. Mutta tästä syntyykin ongelma. Ensinnäkin maahanmuuttajien työllisyysasteet jäävät selvästi jälkeen kan-

taväestön luvuista (Tilastokeskuksen Työssäkäyntitilaston mukaan ero on 20 prosenttiyksikön luokkaa). Ja sen ”päälle” tulee vielä se ongelma, että maahanmuuttajien tuottavuus on selvästi alhaisempi kuin kantaväestöllä. Jos voidaan olettaa (ja muuta vaihtoehtoa ei juuri ole), että voimassa on identiteetti: työn tuottavuus on yhtä suuri kuin palkka, päädytään siihen, että maahanmuuttajilta saatavat verotulot jäävät selvästi pienemmiksi kuin kantaväestöltä saatavat. Verotuksen progressio luonnollisesti vielä korostaa tätä eroa.⁶

Samuli Salmisen (2022)⁷ tutkimuksesta ilmenee, että vuonna 2020 kaikkien maahanmuuttajien palkkatulotaso oli keskimäärin 16 250 euroa. Tulojen mediaani isoista pakolaismaista tulleilta oli 0 euroa, kun sen sijaan suomalaisella kantaväestöllä luku oli 33 020. Kuntaluvut.fi tietokannasta ilmenee, että 2022 kaikkien maahanmuuttajien palkka- ja yrittäjätulojen keskiarvo (mediaani) oli 24 250 (19 700), suurista pakolaismaista tulleilla 13 040 (2380) ja kantaväestöllä 38 310 (36 050). Lukujen alhaisuudesta saanee jonkinlaisen käsityksen, kun laskee, miten paljon esimerkiksi 20 000 euron vuosituloista maksetaan veroja ja veroluonteisia maksuja kuluvana vuonna. Tulos on 2175 euroa.

Kaikkien maahanmuuttajataustaisten palkka- ja yrittäjätulojen mediaani teki kuukautta kohti n. 1640 euroa. Luku on varmasti alle tason, joka olisi julkisen sektorin nettotulonsiirtojen suhteen neutraali. Kyseinen taso on (viime vuoden parametrien perusteella laskettuna) 2800 euroa. Maahanmuuttajataustaisten tulojen mediaani on vain noin puolet kantaväestön mediaanista, mikä on järkyttävän huono ajatellen julkista taloutta ja tuottavuutta. Kun tuloarvoja on yritetty nostaa, vaikka vain muutamalla sadalla eurolla, tuloksena on ollut protestiaalto elinkeinoelämältä ja useimmilta poliittisilta puolueilta, vaikka pitäisi olla selvää, että 1000 euron tuntumassa olevat kuukausitulot tuottavat pitkässä juoksussa valtavan lisän kestävyysvajeeseen – pahimmillaan vaje alkaa lähennellä henkeä kohden miljoonaa euroa elinkaarikustannusten muodossa, jos tarkastellaan tiettyjen humanitaaristen maahanmuuttajaryhmien edustajia (Salminen 2019).⁸

Yhteiskunnan kannalta olennaista ei tietenkään ole pelkästään verotulojen määrä vaan tulojen ja menojen erotus. Jotta se voidaan laskea, pitää meidän tietää, miten paljon maahanmuuttajat käyttävät tulonsiirtojen lisäksi julkisia palveluksia verrattuna kantaväestöön. Salmisen tutkimuksessa maahanmuuttajien käyttämät julkiset palvelut on myös otettu huomioon, mutta kysymys siitä, miltä osin maahanmuuttajien yksikkökustannukset esimerkiksi sairaanhoidossa ja koulutusmenojen osalta ovat kantaväestöä suuremmat, jää suurelta osin avoimeksi kysymykseksi. Tältä osin olen itse tarkastellut maahanmuuttajien määrän ja kuntien budjettien suhteita, jotka osoittavat, että kuntien julkiset menot kasvavat väestömäärää nopeammin maahanmuuttajataustaisen väestön kasvaessa (Viren 2022)⁹. Näyttää siis siltä, että sekä palvelusten että tulonsiirtojen osalta maahanmuuttajat tulevat ”kalliimmiksi” julkiselle sektorille. Tähän on heikomman työllisyyden ja alemman palkkatason lisäksi monta syytä: kotouttamiskustannukset, kielitaitoon ja tulkkaamiseen liittyvät kustannukset, kantaväestöä suurempi rikollisuus, erilaiseen etniseen ja uskonnolliseen taustaan liittyvät kustannukset koulutuksessa ja työpaikoilla jne. Lopputulosta on vaikea sanoa tarkasti, mutta se on selvää, että yksinkertaistetut oletukset yhtäsuuruudesta ovat ilmeisen virheellisiä.

Vielä yksi asia on syytä muistaa. Kun maahanmuuton tuotantovaikutuksia arvioidaan, oletetaan automaattisesti, että maahan tulleet lisäävät työvoimaa ja työllisyyttä täsmälleen saman verran kuin heitä tulee Suomeen (mahdollisesti jonkin työllisyysastekorjauksen jälkeen). Mutta oikeastaan missään ei lasketa, mitä tapahtuu kantaväestön työllisyydelle. Tosiasiahan kuitenkin on, että maahanmuuton seurauksena palkat laskevat, ja se luonnollisesti supistaa työvoiman tarjontaa. Tapahtuu korvautuminen, mikä näkyy palvelualoilla (parturit, ruokalat, taksit jne.). Osa kantaväestöstä poistuu kokonaan työmarkkinoilta, osa siirtyy ”työttömyyskortistoon”. Toki tälläkin syrjäytymisvaikutuksella on oma hintansa.

Syrjäytysvaikutusta on tutkittu Suomessa muun muassa Niemisen ym. tutkimuksessa (2024), jossa tarkasteltiin saatavuusharkinnan poiston vaikutuksia kantaväestön palkkatason ja sosiaalietuuksien käyttöön.¹⁰ Kun

saatavuusharkinta oli poistettu alueellisesti tietyltä ammattialalta, viisi vuotta poistamisen jälkeen alimmassa tuloneljänneksessä ansiot laskivat yksilötasolla 1216 euroa vuodessa (kantaväestöllä 1245, muista EU-maista tulleilla 2932 ja EU:n ulkopuolelta tulleilla 2002 euroa), eli puhutaan luvuista, joiden suuruusluokka on 10 %. Kolmessa ylimmässä tuloneljänneksessä poistolla ei ollut juuri vaikutusta mihinkään suuntaan. Tämä on järkeenkäypää, sillä saatavuusharkinta koskee vain matalapalkka-aloja. Saatavuusharkinnan poisto näkyi myös tulonsiirroissa, jotka suomalaisten osalta kasvoivat keskimäärin 372 euroa ja muiden EU-kansalaisten osalta 140 euroa. Mainittakoon vielä, että saatavuusharkinnan poistolla ei näyttänyt olevan vaikutusta yritysten keskimääräisiin investointeihin, liikevaihtoon eikä liikevoittoprosenttiin. Työvoiman tuottavuus sen sijaan laski, mikä on sopusoinnussa palkkakehityksen kanssa.

Kun puhutaan maahanmuuttoa koskevista luvuista, puhutaan milloin mistäkin. Välillä puhutaan vain maahanmuutosta, välillä tarkennetaan, että kyse on nettomaahanmuutosta. Ero ei suinkaan ole triviaali. Vuonna 2023 maahanmuutto Suomeen oli 74 236 henkeä, kun taas maastamuutto Suomesta oli 16 322, joten nettomaahanmuutto oli 57 914. Ongelma on vielä siinä, että usein esitetyissä tilastoissa osa maahanmuuttajista samoin kuin maastamuuttajista on suomalaisia, joten mikä nettokäsite on loppujen lopuksi oikea?

Mutta tilanne mutkistuu edelleen, kun puhutaan työperäisestä maahanmuutosta. Välillä tuntuu siltä, että kuvitellaan käsitteen ”maahanmuutto” tarkoittavan vain työperäistä nettomaahanmuuttoa, ikään kuin kaikki muuttajat olisivat ulkomaalaisia, kaikki tulisivat Suomeen töihin ja kaikki jäisivät tänne. Siksi olisi kohtuullista, että kun poliittisessa debatissa puhutaan lukumääristä, kerrotaisiin, mistä luvusta tarkasti ottaen on kyse. Asian tärkeyttä korostaa se, että suurin ryhmä maahanmuuttajista on perheenyhdistämisen perusteella tulevat henkilöt (kuvio 6). Heidä on ollut ETA-alueen ulkopuolelta tulevista oleskeluvan saaneista yli 40 %. Heidän osaltaan tiedetään ainakin se, että työllisyysasteet ja palkkatulot ovat hyvin pienet, joten he tulevat hyvin todennäköisesti rasittamaan julkista ta-

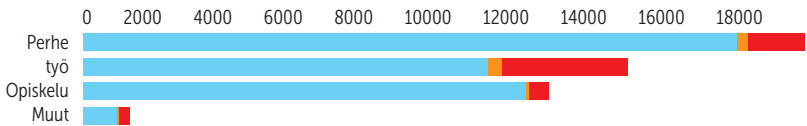
loutta. Työperäisen maahanmuuton osalta tiedetään, että yli 70 prosenttia muuttajista sijoittuu matalapalkka-aloille, ja niin sanottuja erityisosaajia on pieni vähemmistö. Vuoden 2024 alkupuoliskolla vain joka neljäskymmenes neljäs muuttajista kuului tähän kategoriaan, joka nimestään huolimatta ei kuitenkaan edes edusta mitään globaalia erityisosaamista. Eli on selvää, että ”lopulliset” luvut voivat olla mitä tahansa riippuen siitä, millaista maastamuutto on kulloinkin ja ennen kaikkea siitä, mistä maasta tulijat ovat. Koska maahanmuuttajia ei anglosaksiseen tyyliin valikoida ja pisteytetä, maahanmuuttajien ominaisuudet eivät ole mikään politiikka-muuttuja.¹¹

Oma lukunsa on maahanmuutto, jonka motiivina on ilmainen korkeakouluopetus Suomessa – ja vielä useammassa tapauksessa sen tuoma mahdollisuus muuttaa länsimaahan. Vuoden 2024 perusteella voidaan päätellä, että tällä perusteella myönnettiin ns. ensimmäinen oleskelulupa Suomeen 12 192 henkilölle ETA-alueen ulkopuolelta. Suurimmat hakijamäärät tulivat Bangladeshista, Nepalista, Sri Lankasta, Intiasta, Kiinasta, Pakistanista, Vietnamista ja Nigeriasta (ks. jäljempänä oleva kuvio 7).

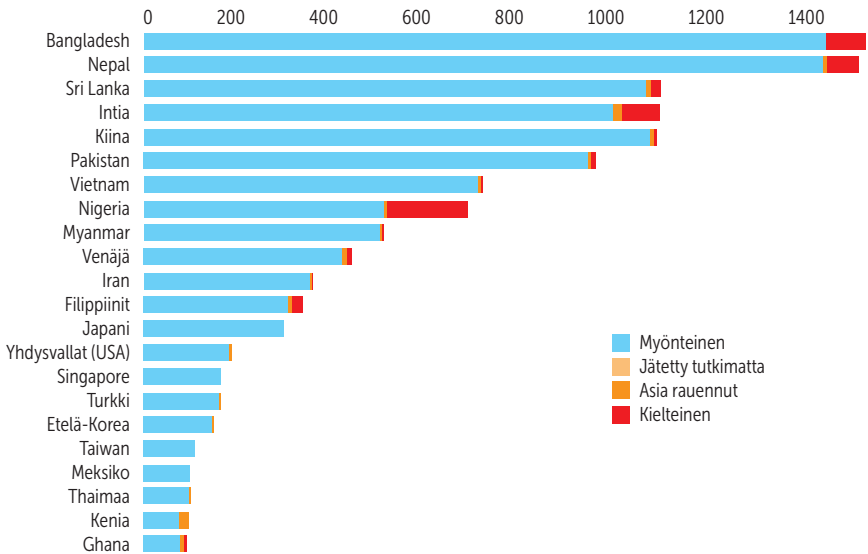
Tämän maahanmuuton sanotaan olevan erityisen edullista, koska maahanmuuttajat maksavat lukukausimaksuja ja työllistyvät valmistumisen jälkeen Suomeen. Lukukausimaksujen osalta perustelu ei ainakaan päde, koska ainakin toistaiseksi suurin osa lukukausimaksuista on palautettu opiskelijoille, niinpä nettona maksuja kertyi 2020 OKM:n selvityksen mukaan vain 14.2 milj. euroa. Maksuvelvollista opiskelijaa kohden se tekee vain noin 2200 euroa. Kuitenkin esimerkiksi yliopistokoulutuksen keskimääräiset käyttömenot opiskelijaa kohden olivat mainittuna vuonna 15 350 euroa. Muut kustannukset ovat sitten erikseen. Työllistyminen samoin kuin tutkinnon suorittaneiden maastamuutto muihin maihin on oma lukunsa, josta on kovin ristiriitaista tietoa, emmekä mene siihen sen enempää. Edellä mainittua maajoukkoa tarkastelemalla on selvää se, että Suomeen hakeudutaan maailman köyhimmistä maista ja ilmeinen houkutin on lähes ilmainen koulutus ja kattava sosiaaliturva. Suomi on tässä suhteessa yksi aniharvoja poikkeuksia maailmalla eikä ole epäilystä, etteikö

opiskelumaahanmuuton suosio jatka kasvuaan niin kauan kuin Suomella piisaa velkarahaa.¹² Jos maailmalla olisi runsaasti Suomen tapaisia ilmaista koulutusta ja sosiaaliturvaa tarjoavia maita, Suomen kannattaisi tietenkin sulkea omat korkeakoulunsa ja ”lähettää” opiskelijat näihin upporkaisiin maihin!

KUVIO 6
**ENSIMMÄISEN OLESKELULUPAHAKEMUKSEN
 PERUSTE 2024 (Migri)**

KUVIO 7
**OPISKELUPERUSTEISET OLESKELULUVAT
 KANSALAIUUKSITTAIN**

Suomi siis haluaa, että (käytännössä) kehitysmaiden lahjakkaimmat nuoret tulevat Suomeen opiskelemaan ja jäävät sen jälkeen tänne töihin. Samalla tavalla Suomi toivoo, että nimenomaan hyvin koulutetut muuttavat Suomeen. Toisaalta Suomi avustaa kehitysmaita lähettämällä sinne ”rahaa”. Eikö kukaan näe tässä järjestelmässä nurinkuruisuutta, kun ammattitaitoisin työvoima houkutellessaan muuttamaan pois kehitysmaista ja siten hidastetaan näiden maiden kehitystä samalla, kun kerätään ”hyvevisteitä” lahjoittamalla tietty summa rahaa käyttötarkoituksiin, jotka ovat enemmän tai vähemmän epäilyttäviä? Onko lääkäreiden ja sairaanhoitajien houkutteleva kehitysmaista Suomeen sitä ”oikeaa” kehitysapua? Eikö heitä todellakaan tarvita kotimaassaan? Eikö Suomi voi kouluttaa omista kansalaisistaan enemmän lääkäreitä ja sairaanhoitajia? Miksi korkeakoulujen rahoista enenevä osa menee ulkomaalaisten opiskelijoiden kouluttamiseen, opiskelijoiden, joista huomattava osa haluaa ”jatkaa matkaa” korkeamman ansiotason maihin? Onko tässä järjestelmässä mitään järkeä?

KYSYMYS 5: OVATKO IHMISET VAIN NUMEROITA?

Kun puhutaan syntyvyydestä, lapsista tai vain yleensä demografiasta, ollaan sensitiivisten aiheiden parissa, koska ne koskettavat jokais-ta kansalaista jollain tavoin. Monilapsisen perheen äiti ja lapsen hankkimista turhaan yrittänyt pariskunta ovat hieman eri aaltopituudella. Samaten ihmiset, jotka ovat koko ikänsä asuneet samalla paikkakunnalla, suhtautuvat asioihin hieman eri tavoin kuin ne, jotka ovat pitkät tovit asuneet ja työskennelleet ulkomailla. Siksi ei ole yllättävää, että keskustelu siitä, onko suomalaisuus jokin tärkeä itseisarvo – voiko ”suomalaiseksi tulla”, pitääkö huolehtia siitä, että Suomi pysyy ”suomalaisena” (mitä sillä nyt tarkoitetaankaan) – saa usein kovin väkeviä riitasoituja. Mutta on tyhmää yrittää välttää tällaisia aiheita, koska ne jos mitkä ovat kuitenkin perustavaa laatua olevia kysymyksiä.

Ehkä paras tapa pureutua asiaan on kysyä, onko samantekevää, keitä Suomessa asuu 50 vuoden kuluttua? Puhutaanko täällä suomea vai jotain vierasta kieltä? Onko Suomi yhä se maa, jossa kristinusko on perusta moraalisille arvoille? Ja niin edelleen.

Ainakin sosiaalisessa mediassa toistuu väite, että on samantekevää, mikä on niiden ihmisten tausta, jotka Suomessa asuvat viidenkymmen vuoden päästä. Voidaankin pohtia, että muuttuvatko ihmiset, jotka ovat tulleet Suomeen, joko heti tai sitten kansalaisuuden saatuaan, suomalaisiksi? Tai ollaanko joskus tilanteessa, jossa kantasuomalaisista käytetään luonnehdintaa alkuperäisväestö, ellei termi ole jo tavaramerkitty saamelaisille?

Historian saatossa on lukemattomia esimerkkejä siitä, mitä tapahtuu

kokonaisten kansojen lähtiessä vaeltamaan (Rooman valtakunnan tuho) tai muuttoliikkeen muuttaessa koko maan tai maanosan väestörakenteen tyystin toisenlaiseksi (Amerikka, Siperia). Ehkä ensimmäinen kommentti on se, että ainakaan historialliset episodit eivät toteutuneet ilman tuskaa. Ja aika vaikealta tilanne näyttää myös nykypäivän Länsi-Euroopassa, kun erilaisen kulttuurisen ja etnisen taustan omaavat ihmiset eivät vain sopeudu yhteen. Sen vuoksi tuntuu tyhmältä puhua maahanmuutosta vain numeroina. Toki myönnetään, että ihmisten välillä on eroja, mutta erot liitetään mieluusti vain henkilökohtaisiin ominaisuuksiin: ihmisiä luokitellaan osaajiin ja ei-osaajiin, hyvin koulutettuihin ja vähemmän koulutettuihin. Sen sijaan kartetaan visusti jakolinjoja esimerkiksi kristinuskon ja islamin välillä.

Tuntuu, että tällainen suhtautuminen on ”pään panemista pensaaseen”. Ongelma on se, että meillä ei ole metriikkaa siitä, miten paljon eri-ikäisten väestöryhmien integrointi maksaa. Ja onko se ylipäättään mahdollista. Ajatuksemme kulkeutuvat Pohjois-Amerikkaan, jossa integraation kuvitellaan tai kuviteltiin jotenkin onnistuneen. Lopputuloksesta voi olla montaa mieltä. Mutta onko meillä esimerkkiä maasta, jossa väestö, jossa alun perin on ollut puolet kristittyjä ja puolet muslimeita, on tullut toimeen keskenään? Lähi-idän historia ei ainakaan anna kovin valoisaa kuvaa onnistumismahdollisuuksista. Itänaapurissa yritettiin lysenkolaiseen tyyliin luoda jonkinlainen uusi neuvostoihminen, jolla olisi mahdollisimman vähän kiinnekohtia mihinkään etnisiin taustoihin, kulttuureihin ja uskontoihin, mutta 70 vuodessa opittiin, että tämäkään Lysenkon koe ei onnistunut.¹³

Kaikki tämä saa suhtautumaan epäluuloisesti ajatuksiin, että integrointi ja kotouttaminen olisi varmasti toteutettavissa ja sen kustannukset olisivat hyötyihin nähden marginaalisia, olettaen, että niitä ylipäättään on. Asiaa ei lainkaan auta se, että ne, jotka suhtautuvat maahanmuuttoon äärimmäisen

innokkaasti ja ehdottomasti, eivät halua millään tavoin lähteä keskustelemaan konkreettisista ongelmista ja ovat haluttomia tekemään minkäänlaisia tutkimus- ja selvitystyötä kustannuksista, ikään kuin kaikki numerot olisivat ihmisarvon vastaisia. Jos kaikkiin kysymyksiin tulee vastaus ”rasismia”, on peli menetetty. Suomen demografisia ongelmia ei kuitenkaan ratkaista latelemalla erilaisia moraalikäsitteitä ja haukkumasanoja.

Ihmisten muuttuminen numeroiksi ei toki näy vain maahanmuutto-keskustelussa, vaan myös kotimaisessa työllisyysastekeskustelussa. Jostain syystä talouspolitiikan kärkihankkeeksi on nostettu ajatus mahdollisimman korkeasta työllisyysasteesta (työllisten suhde työikäiseen väestöön). Jossain vaiheessa kyseisestä tunnusluvusta tuli niin maaginen menestyksen merkki, että enää ei ollut mitään väliä, mitä kyseinen luku oikein kertoi. Ongelma on tietenkin käsitteessä työllinen, koska yleisin mittari on perustunut ”nuppilukuun”, ei työtunteihin. Hankaluuksia syntyy, kun kaiken aikaa epätyypilliset työsuhteet yleistyvät ja mennään jopa siihen, että työlliseksi luokitellaan nekin, jotka tekevät vain yhden tunnin työtä vuodessa.

Mutta onko jotain perusteita pitää korkeaa työllisyysastetta osoitukseksi yhteiskunnan hyvinvoinnista? Jos ajatellaan asiaa perhepolitiikan näkökulmasta, tällainen tavoite tarkoittaisi sitä, että joko lapsia ei olisi ollenkaan tai jos olisi, lapset siirrettäisiin pikapikaa synnytyslaitoksilta lastentarhoihin. Näinhän järjestelmä toimi Neuvostoliitossa, jossa naisten työllisyysaste hipoi 90 prosenttia. Mutta ei lapsia voi ajatella vain talouselämän näkökulmasta!¹⁴ Kai lapset kuitenkin ovat osa perheyhteisöä, jonka jäsenet oppivat välittämään ja huolehtimaan toisistaan. Tuskin mitään saadaan aikaan, jos pyritään minimoimaan sitä aikaa, mitä lapset ovat kotona. Siksi ajatus siitä, että perhepolitiikalla pyritään tekemään mahdolliseksi vaihtoehto, jossa jompikumpi vanhemmista olisi lasten kanssa pitkälle kouluikään, ei oikein vastaa perustavaa laatua olevia ihmisoikeuksia.

KYSYMYS 6: MIKSI PÄÄOMAPIIRIT JA VASEMMISTO VETÄVÄT YHTÄ KÖYTTÄ?

 n ensinnäkin syytä tehdä ero pääomapiirien ja pääomapiirien välille. Suurteollisuus tyyppiä Kone Oy ja palvelusektorin jättiläiset tyyppiä S-ryhmä ja toisaalta kyläbaarit ja parturit ovat markkinoilla kovin erilaisessa asemassa niin kotimaisen kuin ulkomaisen kilpailun suhteen. Teolliset suuryritykset voivat siirtää tuotantonsa halvempien kustannusten maihin (niin työvoiman, raaka-aineiden kuin logistiikan suhteen), mutta kyläparturilla ei ole mitään vastaavaa optiota. Jos ja kun maahan virtaa halpatyövoimaa, ei siitä ole ”suurpääomalle” haittaa; kustannukset laskevat ja tarve ulkoistaa tuotanto ulkomaille pienenee.

Puhutaan sitten hyödykkeistä tai työvoimasta, kysynnän ja tarjonnan laki pätee aina. Se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi työvoiman tarjonnan kasvu johtaa palkkojen laskuun riippumatta siitä, miten palkkajoustavia kysyntä ja tarjonta ovat. Usein kuvitellaan, että palkat eivät joustaisi, koska työmarkkinaosapuolten sopimukset tai minimipalkkalaisäntö estäisi sen. Mutta jos väitetään niin, on syytä muistaa, että palkkasopimukset eivät ole riippumattomia työmarkkinoiden tilasta. Jos työttömyysaste on, sanotaan vaikka 50 % viiden prosentin sijaan, niin totta ihmeessä se vaikuttaa työmarkkinaosapuolten neuvotteluvoimaan. Toisaalta on pidettävä mielessä, että maahanmuuttajien järjestäytymisaste on systemaattisesti alhaisempi kuin kantäväestöllä. Koko Euroopan tasolla on arvioitu, että maahanmuuttajien järjestäytymisaste on vain 55 % kantäväestön vastaavasta luvusta.¹⁵ Jos ja kun näin on, on selvää, että palkat laskevat maahanmuuton seurauksena: kysymys on vain siitä, miten paljon. Edellises-

sä luvussa ”Ratkaiseeko maahanmuutto huoltosuhdeongelmat” esitettiin muutamia lukuja, jotka antanevat käsityksen muutosten suuruusluokasta.

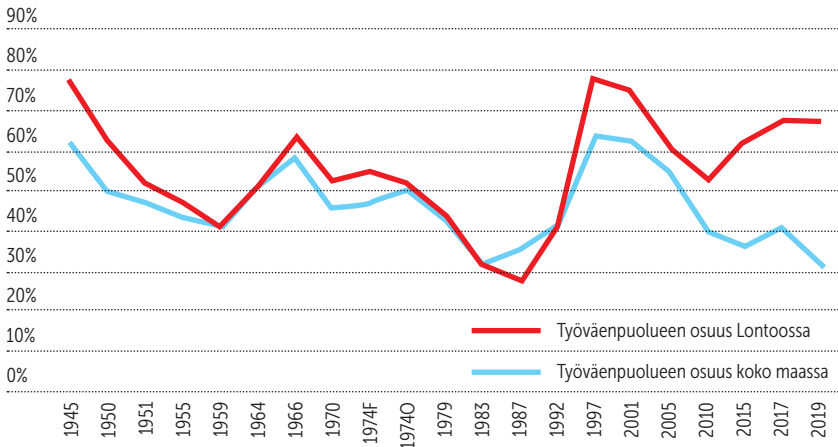
Joka tapauksessa on selvää, että ruohonjuuritason yrittäjien tilanne muuttuu olennaisesti enemmän kuin työntekijöiden: on vaikea kilpailla uusien 10 euron taksoilla pyörivien partureiden, ruokaloiden tai taksien kanssa. Oman mausteensa tähän tilanteeseen tuo vielä riski harmaan talouden kasvusta. Suurille palvelualan ”monopoleille” on tuskin haittaa siitä, että pienet kotimaiset kilpailijat katoavat katukuvasta. Ja niille tuskin on haittaa siitä, että syntyy pieniä maahanmuuttajavetoisia yrityksiä; säilyhän illuusio kilpailullisista markkinoista.

Julkinen sektori on pitkään ollut vasemmiston vankkaa tukialuetta. Sen aktiivisimmat kannattajat ovat siirtyneet koululaitokseen ja käytännössä julkisen vallan rahoittamiin ”kansalaisjärjestöihin. Niinpä halpa työvoiman kielteiset kilpailuvaikutukset eivät helposti näy kannattajakunnan mielipiteissä. Toisaalta vaikka ne näkyisivätkin, vaa’assa painaa paljon enemmän se, että maahanmuuttajat pääsääntöisesti äänestävät vasemmistoa, koska kuvittelevat vasemmiston olevan ”heidän puolellaan” – ovathan ne ehkä innokkaimmin olleet toivottamassa maahanmuuttajat tervetulleiksi. Inhораadollinen tosiasia on vielä se, että maahanmuuttajat ovat usein osoittautuneet luotettaviksi äänestäjiksi, osin siitä syystä, että moni maahanmuuttaja jää pysyvästi julkisen vallan tukien varaan. Selvä on, että ainakaan heitä ei houkuta äänestää puolueita, jotka puhuvat pienemmän julkisen sektorin puolesta.

Monissa maissa on nähty, miten maahanmuuttajat ovat lähestulkoon kaapanneet vasemmistopuolueet omikseen, jos kohta ei valtakunnallisesti niin ainakin alueellisesti (ns. Lontoo-ilmio, josta kertoo alla oleva kuvio 8). Samalla syntyy kokonaan uudenlaisia etnisperäisiä yhden puolueen alueita tai osavaltioita, niin kuin USA:ssa. Kun ei enää ole ”liikkuvia äänestäjiä”, koko demokraattinen järjestelmä on halvaantunut. Jos valtapuolueella on demografisista ja etnisistä syistä yli 2/3 enemmistö vaaleissa kuin vaaleissa, opposition ei kannata vakavissaan edes asettaa vastaehdokkaita. Vaalit muuttuvat samanlaisiksi demokratian kulisseiksi kuin Itä-Saksassa aika-

naan. Niin kauan kuin valta vasemmistossa pysyy kantaväestön edustajien hallussa, vasemmiston kannalta maahanmuuton kasvattaminen on hyvä asia. Vasemmistopuolueiden sinänsä äärimmäisen itsekästä politiikkaa voi aina puolustella syyttämällä arvostelijoita rasisteiksi ja kansalaismieliseksi fanaatikoiksi.

KUVIO 8
**TYÖVÄENPUOLUEEN KANNATUS LONTOOSSA JA
 KOKO MAASSA 1945-2019**

Kesän 2024 vaaleissa Työväenpuolueen osuus paikoista Lontoossa oli 79 % ja koko maassa 63 % (koko maan ääniosuus oli tosin vain 34 %). Vuoden 2021 väestölaskennan mukaan Lontoon väestöstä 40 % oli syntynyt ulkomailla (16 % koko maassa).

Kaikille lienee selvää, että kehitys kohti järjestelmää, jossa maan sisällä on etnisiä pienenisvaltioita, jotka ovat totaalisen erilaisia paitsi väestönsä myös kulttuurin, uskonnon ja poliittisten organisaatioiden suhteen, ei ole toivottavaa. Mutta missä tällainen fragmentaatio on kyetty estämään? Mikä hinta tästä ollaan valmiita maksamaan?

KYSYMYS 7: YRITTÄJÄT JA TYÖNTEKIJÄT ULKOMAILTA – HYÖTYYKÖ SUOMI?

Pohditaan vielä hetki sitä, hyötyykö Suomi ulkomaisista yrityksistä, jotka tuovat myös tekijät ulkomailta. Tavanomainen vastaus lienee, että valtio saa näin lisää verotuloja ja kykenee siten kattamaan rakenteelliset alijäämät. Mutta hetkinen, maksavatko ulkomaalaisomisteiset yritykset veronsa Suomeen? Verottajalle näytetty tulokunto vaikuttaa ainakin olevan kroonisesti heikko, ja sitä myöten maksetut verot jäävät kovin vaatimattomiksi. Kuten olemme jo aiemmin todenneet, työntekijät toki maksavat, mutta eivät heidänkään maksamansa verot ole 100 prosenttisesti nettoa.

Kummasti kustannuspuoli tahtoo aina unohtua, ja jos sen perään kysyy, voitotellaan tietojen puutteella. Maksavathan suomalaisetkin julkiselle vallalle, eivätkä kerätyt verot riitä nykyisen hyvinvointivaltion ylläpitoon. Ulkomaalaisten pitää siis olla jotenkin parempia kuin suomalaiset, mutta kuten tiedämme, heidän tuottavuutensa (jonka vastinparina yleensä käytetään palkkaa) ei ole parempi kuin kantaväestöllä eikä heistä koituvat kustannukset ole tietenkään henkeä kohden laskettuna pienemmät kuin suomalaisilla. Ja jos olisivat, meitä varmasti pommitettaisiin toistuvasti asiasta kertovilla tilastoilla.

Ei yksikään ulkomainen yritys tule Suomeen hyvää hyvyttään. Ja kun tästä tosiasiaista lähdetään liikkeelle, on pakko kysyä, miksi mikään yritys tulisi Suomeen. Miksi tämä kysymys jää usein kysymättä? Ja silloin jää kysymättä myös se, miten paljon julkinen valta on valmis maksamaan yritykselle ”kynnysrahaa” valmiin infran ja julkisten palveluiden muodossa,

miten paljon se on valmis kouluttamaan työvoimaa yrityksen tarpeisiin ja miten paljon se on valmis kattamaan/kompensoimaan sosiaaliturvan muodossa työvoiman tarpeen vaihtelut (kysynnän vaihtelut esimerkiksi tomaatti- ja kurkkuplantaaseilla)? Harvoinpa julkisuudessa näkyy vastauksia tämän tapaisiin kysymyksiin.

Mutta voidaan silti esittää vastaväite siitä, että maahanmuuttajat ovat parhaassa työiässä, eikä heidän hoitamiseensa, kasvattamiseensa ja kouluttamiseensa tarvitse käyttää rahaa. Mutta kuten olemme jo todenneet, maahanmuuttajien palkat ja maksamat verot eivät silti riitä kompensoimaan käytettyjä tukia ja julkisia palveluita.

Toisaalta työvoimaa ei näytä löytyvän terveyden- tai vanhustenhoitoon ja koodareistakin on ainakin väitetyksi pulaa. Toki työvoimapula näyttää vaivaavan kroonisesti joitain aloja, mutta herää kysymys, onko joitain mennyt pieleen palkka- ja koulutuspolitiikassa, jos tällaisia pysyviä pullonkauloja esiintyy maassa, jossa niin sanottu laaja työttömyys on tällä hetkellä 400 000? Toisaalta ulkomaan kansalaisten työttömyysaste on kolminkertainen kantaväestöön nähden, joten silläkin suunnalla jotain on mennyt pieleen.¹⁶

Toisaalta on pidettävä mielessä jo aiemmin mainittu tosiasia siitä, että maahanmuuton tarjoama ratkaisu olisi vain väliaikainen siinäkin tapauksessa, että ulkomaalaiset käyttäytyisivät samalla tavalla kuin kan-

tasuomalaiset (mikä ei pidä paikkansa, vaikka näin laskelmissa yleensä oletetaan) ja he eläköityvät samalla tavalla kuin kantasuomalaiset. Heidän paikkaamiseensa tarvittaisiin taas lisää maahanmuuttoa. Itse asiassa maahanmuuton pitäisi kaiken aikaa kasvaa, jolleivat ulkomaalaiset lisääny moninkertaisesti kantaväestöön nähden. Toki EU:n ulkopuolelta tulleet maahanmuuttajat hankkivat lapsia aivan eri tahtiin kuin kantasuomalaiset, ja mikäli he entistä enemmän dominoivat maahanmuuttoa, ei nopeaan väestönkasvuun kenties tarvittaisi enempää maahanmuuttoa. Mutta kysehän on silloin oikeastaan vain kiihtyvän maahanmuuton yhdestä variantista.

Jossain vaiheessa ulkomaisista sijoittajista puhuttaessa muistettiin aina listata nimiä Gutzeit, Finlayson, Fazer, Serlachius jne. – eikä siinä ole mitään pahaa. Mutta täytyy muistaa, että 1800-luvulla pelisäännöt olivat tyystin toisenlaiset. Tehtaan perustajaa ei odottanut valmis infra ensimmäisestä päivästä alkaen. Usein perustajan oli hoidettava liikenneyhteydet, jopa rautatiet, ja työläisille piti rakentaa asunnot ja koulut, jopa kirkko. Tänä päivänä sijoittajat odottavat ilman muuta pääsevänsä katettuun pöytään, työvoimaviranomaisille voi vain ilmoittaa paljonko ja minkälaista (miten koulutettua) väkeä tarvitaan. Miksi tämä kaikki unohtuu, kun puhutaan valtion saamista tuloista?

KYSYMYKSIÄ:
**ONKO EURO SUOMELLE
SIUNAUS?**

Kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että Suomen taloudellinen kehitys viimeisen kahden vuosikymmenen aikana on ollut surkeaa. Mutta siihen yksimielisyys sitten loppuukin. Ilma on täynnä poliittista kohinaa tyyliin ”edellinen hallitus teki sitä ja tätä...”, ”jos olisimme hallituksessa, panostaisimme kasvuun”, ”Suomi voi menestyä vain panostamalla koulutukseen ja tutkimukseen”, ”leikkaamalla kasvu ei käynnisty” jne. Konkreettisuuden aste keskustelussa on pelottavan alhainen, ja useimpien operoidaan desimaalipilkun ympärillä.

Suurin syy on siinä, että ei ole selvää käsitystä siitä, mikä on syy ongelmiimme. Miksi Suomi menestyy niin huonosti kansainvälisessä kilpailussa, kun Suomi kuitenkin on esimerkiksi koulutukseen käytettyjen resursien suhteen huippumaita? Jossain vaiheessa syntipukiksi paljastui liian alhainen maahanmuutto – tai näin ainakin väitettiin. Saimme kyllästymiseen asti kuulla, miten Ruotsi päihitti Suomen kaikissa asioissa menettämällä ja kas, selitys oli Ruotsin monin verroin suuremman maahanmuutossa ja väestönkasvussa. Nyt tämä lähinnä Juhana Vartiaisen kehittämä Suomi-diagnoosi on jäänyt hieman taka-alalle, Ruotsi ei enää edustakaan ideaalia esimerkkinä väestöpolitiikassakaan.

Mutta erikoista on se, että Ruotsin ja Suomen väliltä on löydetty vain yksi olennainen poikkeama: maahanmuutto, joka ei sekään taida nykyään olla edes poikkeama. Luulisi kuitenkin, että huomio kiintyisi moneen muuhun maiden väliseen eroon, vaikkapa eroon valuuttakurssijärjestelmässä. Liittymällä EMU:un Suomi menetti mahdollisuudet omaan rahapolitiikkaan: Suomella ei ole mitään sanomista korkojen tai valuuttakurssin suh-

teen. Ja kävi niin, kuten 1990-luvun lopulla pelättiin, että niin sanotut epäsymmetriset sokit eivät menettäneet merkitystään Euroopassa. Eli ollaan tilanteessa, jossa Venäjän rajanaapurit ovat suurissa vaikeuksissa itävienin- ja tuonnin tyrehtyttyä, kun taas elämä Etelä- ja Länsi-Euroopassa jatkuu kutakuinkin normaalina. Kuitenkaan mitään toimivaa mekanismia ei ole luotu, jolla lievitettäisiin tällaisia maakohtaisia ongelmia. Samaan aikaan Suomen pahin kilpailijamaa Ruotsi on antanut valuuttansa devalvoitua 20 % suhteessa euroon, mikä ei tietenkään ole millään tavalla helpottanut Suomen tilannetta – päinvastoin. Ruotsi on myös välttynyt siltä reaalikorkopiikiltä, joka syntyi EKP:n nostaessa korkoja reaktion euroalueen keskimääräiseen inflaation kiihtymiseen. Suomi vaan ei ole keskimääräinen euroalueen maa, ja kun sen inflaatio on ollut selvästi keskimääräistä alhaisempi, reaalikorkopiikki on vastaavasti suurempi. Eli olemme saaneet tuta kaikki rahaliiton ei-symmetristen sokkien kielteiset vaikutukset.

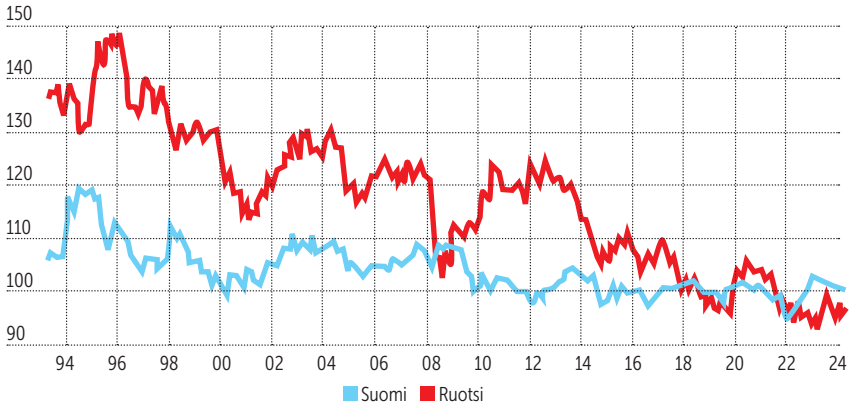
Valuuttakursseilla ei tietenkään sinällään saada kasvua aikaiseksi, mutta ei silti voida sanoa, että valuuttakurssit olisivat merkityksettömiä talouskehityksen kannalta (niin kuin esimerkiksi Helsingin Sanomien kirjoituksessa väitetään)¹⁷; jos kurssitaso on pahasti pielessä, ja nimenomaan niin, että kotimaan valuutta on yliarvostettu, talouskasvu pysähtyy pitkäksi aikaa. Tämä kävi selvästi ilmi 1930-luvun laman seurauksista; maat, jotka pidättäytyivät sitkeästi kultakannassa (Italia, Ranska ja Benelux-maat) kokivat pitkään jatkuneen pysähtyneisyyden ajan aina siihen asti, kun sotavarustelu pani kaikkiin talouksiin vauhtia vuosikymmen lopulla. Valuuttakurssihan on vain yksi suhteellinen hinta muiden joukossa.

Jos mikä tahansa hinta asetetaan väärälle tasolle, on sillä aina kielteisiä reaalisia seurauksia. Valitettavasti ne ovat suuria, koska hinnat ja etenkin palkat ovat perusolemukseltaan jäykkiä ja kestää aikansa, ennen kuin tarpeellinen sopeutumien tasapainoon tapahtuu.

Euroopan rahaliitossa on se ongelma, että eri maiden inflaatiokehitys on ollut ja varmaan tulee olemaan aika erilaista. Niinpä vaikka nimelliset valuuttakurssit pysyisivät vakaina, reaaliset valuuttakurssit voivat eri maiden osalta kehittyä hyvin eri tavoin. Ja ulkomaankaupan kannalta olenainen asia on nimenomaan reaalin valuuttakurssi, ei nimellinen. Euroalueen maat, joiden kilpailukyky (jonka mittari reaalin valuuttakurssi on) on päässyt rapautumaan, niin kuin esimerkiksi Italiassa, pääsevät pälkähästä periaatteessa vain sisäisellä devalvaatiolla, eli palkkoja laskemalla. Mutta se on helpommin sanottu kuin tehty, sen me olemme itsekkin oppineet. Jos valuuttakurssi on pielessä, ja sisäinen devalvaation mahdoton, edessä on vain pitkä vuosia tai vuosikymmeniä kestävä lama, joka toteuttaa pikkuhiljaa työttömyyden kautta sisäisen devalvaation.

Ukrainan sota on kolhinut Suomea todella pahasti, ja on selvää, että jos Suomi ei olisi rahaliiton jäsen, markka olisi heikentynyt jopa enemmän kuin Ruotsin kruunu. Selvää myös on, että korkokehitys olisi ollut erilaisista. On jotenkin paradoksaalista, että Suomi, joka on ehkä eniten Baltian ja Puolan tavoin kärsinyt Venäjän aloittamasta sodasta, ei ole saanut mitään tukea EU:lta. Paradoksaalista se on siinä mielessä, että kun edelleenkin jaetaan vuoden 2020 niin sanotun EU:n koronaelytyspaketin rahoja, eniten niitä saavat maat, jotka ovat kärsineet vähiten Venäjän aggressiosta.

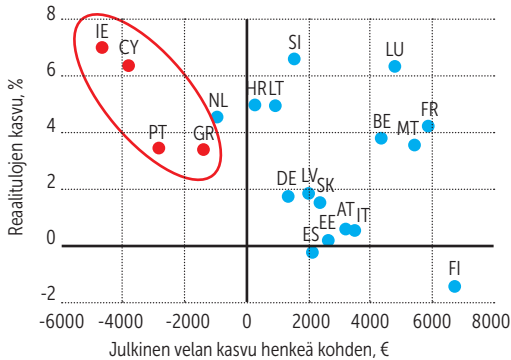
KUVIO 9
SUOMEN JA RUOTSIN HINTAKILPAILUKYVYN
VERTAILU

Kun valuuttakurssiin ei voi vaikuttaa, on ainoa vaihtoehto sisäinen devalvaatio, mikä tarkoittaa suomeksi palkkojen laskua. Omituista, että kukaan ei tohdi sanoa ääneen, mitä pitäisi tehdä. Luulisi, että esimerkiksi Paavo Lipposella ja Sauli Niinistöllä – jotka voimallisimmin ajoivat Suomea rahaliittoon – olisi nyt siviilirohkeutta tuoda esiin se, että palkkoja pitää leikata 20 %, jotta päästään Ruotsin kanssa samalle viivalle (kuvio 9)! Sipilän hallitus sai aikaiseksi jonkinlaisen miniversion sisäisestä devalvaatiosta, mutta se huuto, joka asiasta silloin nousi, ei erityisemmin houkuttele kokeilemaan uudestaan.

Kohtuudella on toki sanottava, että Suomi näyttää olevan ainoa maa, jolle Euroopan rahaliiton jäsenyys ei tuota pysyvää onnea. Ajatellaan vaikka Italiaa ja Kreikkaa, joiden talouskasvunumerot ovat samaa luokkaa kuin Suomella. Ja tulevaisuuden näkymät ovat hyvin samanlaisia kuin meillä.

KUVIO 10
**TALOUS- JA VELKAANTUMISKEHITYKSEN
 MAAVERTAILU**

Luis Garicanon julkaisema kuvio Euroopan elintason ja velkaantumisen kehityksestä 2019-2023. Kuten näkyy, Suomi on huonoin sekä velkaantumisessa että elintason kasvussa. www.siliconcontinent.com

Mutta päinvastoin kuin Suomi, ne tulevat aina saamaan, muodossa jos toisessa, tukea EU:lta ja EKP:lta.

Suomi on krooninen epäonnistuja kaikissa taloustoimissaan (kuvio 10). Se rakentaa järjettömän kokaisen julkisen sektorin ja se liittyy Euroopan rahaliittoon, vaikka sen olisi ollut paljon suurempi syy kuin Ruotsin pysyä sen ulkopuolella. Se ei ole säästännyt mitään ”huonojen aikojen varalle” vaan silmittömästi tuhonnut kansallisomaisuutta, se on keskittynyt populistiseen tulojen uudelleenjakoon vähät välittämättä siitä, että tuloja jakamalla niiden määrä ei pysy ennallaan. Kaiken kukkuraksi se on vaitonvaraisesti pannut kaikki panokset ”vihreään siirtymään” vaikka sillä ei ole mitään tietoa orientaation kustannuksista ja vaikutuksista. Silloin kun talouspolitiikkaa ruvetaan ohjaamaan mielikuvilla ja kliseillä, lopputuloksen voi helposti arvata.

KYSYMYKSIÄ 9:

ONKO HYVINVOINTIVALTION RAKENTAMISESSA MENTY LIIAN PITKÄLLE?

 n ehkä turha viivyttää vastausta viimeisille riville, koska vastaus on niin ilmeinen. Ilman muuta on menty.

Jos kuvitellaan samanlainen ”yövärtijavaltio” kuin mikä meillä oli vuonna 1913, olisi meillä valtion kannalta hirveän vähän ongelmia. Velkaa olisi olemattoman vähän, ja se olisi paljolti seurausta kriiseistä ja sodista. Usein unohdetaan, että äärimmäisen pienillä marginaaleilla toimivan valtion suurimmat menokohteet olivat investointeja: investointeja infraan ja valtion yhtiöihin. Valtio oli paitsi ”valtio”, se oli myös pankki. On jotenkin paradoksaalista, että mitä suurempi julkinen sektori on, sitä vähemmän se investoi ja sitä vähemmän se säästää. Aina 1990-alun lamaan asti (pois lukien tietenkin sodat) valtio oli rahoitusylijäämäinen: säästäminen oli suurempaa kuin investoinnit, eli valtio saattoi rahoittaa yksityisen sektorin investointeja. Nyt on tietenkin kaikki päinvastoin, sillä erotuksella, että rahoitusaliijäämä katetaan omaisuutta myymällä ja ulkomaisella velalla (syödään tänään jo huomisen lapsilisät).

Jos julkinen sektori olisi luokkaa 10 % BKT:sta, veroaste olisi samaa suuruusluokkaa. Tosin vanhassa järjestelmässä (osan aikaa) suurin tulonlähde olivat tullitulot, joita saatiin myös tuotaessa tavaroita Venäjältä. Nyt tilanne on päinvastainen; tullitulot menevät EU:lle. Jos tullimuureja nostetaan esimerkiksi Kiinan tai Yhdysvaltojen kaupassa, Suomen vienti vaikeutuu, mutta Suomi ei saa mitään tullituloja siitä tuonnista, joka tulee kyseisistä maista. EU-jäsenyys on Suomelle todellinen käänne WinWin-diili. Mitä ikinä EU:ssa tapahtuukaan, aina tulee takkiin Suomessa.¹⁸

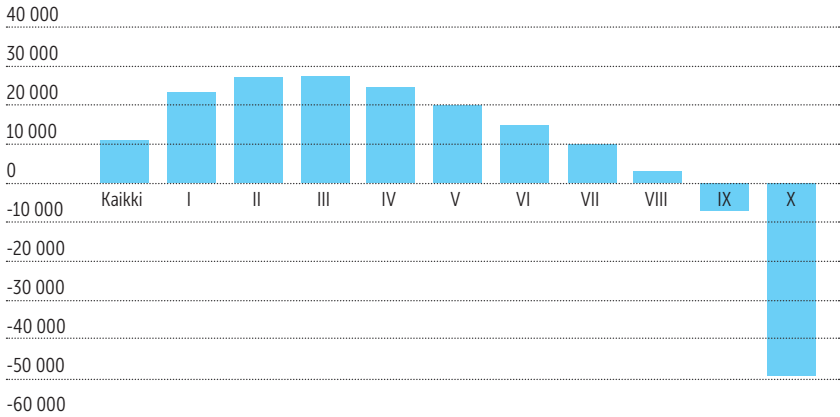
Jos meillä olisi olemattoman kevyt verorasitus, ihmisille jäisi rahaa, olisi mahdollista säästää pahan päivän varalle ja tehdä lapsia. Toisaalta ihmisillä olisi muutenkin insentiivi perustaa perhe ja tehdä lapsia, koska se olisi kuitenkin ehkä halvin tapa hankkia turva vanhoille päiville. Pääsääntöisesti ihmiset hankkisivat oman eläkevakuutuksensa niin kuin esimerkiksi Uudessa Seelannissa, jossa ei ole mitään työeläkejärjestelmää. Vasemmistohallitus on kaksi kertaa yrittänyt perustaa sellaisen, mutta hanke on selvin numeroin kaatunut kansanäänestyksissä.

Luulisi, että Suomen kannattaisi ottaa tavoitteeksi päästä julkisen sektorin koon suhteen kansainväliseen keskikastiin, eli BKT-suhteilla mitattuna 60 prosentin sijaan lähemmäs 40 prosenttia. Samalla korjaantuisi maailmalla oleva kuva Suomesta maailman hövelimpänä rahanjakajana, eikä enää tarvitsisi samalla tavalla tuskailia maahanmuuttajien tulorajojen kanssa.

KYSYMYS 10: MITEN TULONJAOSTA TULI KAIKKI KAIKESSA?

Miten poliitikot tulisivat toimeen ilman tuttuja fraasejaan: ”köyhät köyhtyvät, rikkaat rikastuvat”, ”köyhiltä leikataan, rikkaille annetaan” ja ”naisten euro on vain 80 senttiä”? Eivät poliitikot noita fraaseja turhaan toista, he tietävät tarkkaan, että kateus on syvällä kaikkien suomalaisten sydämissä. Poliitikkoa, joka vappujuhlassa julistaa, että pidetään köyhien puolta ja otetaan rikkailta, ei pidetä populistina vaan empaattisena, köyhän kansan tunteiden tulkitsijana. Vaikka poliitikkojen laskutaito on vähän niin ja näin, kaikki kuitenkin oivaltavat, että ylin viidennes tulonsaajista maksaa oikeastaan kaikki verot (kuvio 11). On tietenkin suoranainen poliittinen itsemurha puolustella heitä, kannattaa olla ”pienen ihmisen puolella”, koska äänet ratkaisevat, kuka saa vallan. Ja tietenkin tilanne on se, että ne, jotka kiivaimmin vaativat verotuksen kiristämistä, ovat niitä, jotka eivät itse maksa lainkaan veroja. Toisten housuilla on kiva istua nuotioon. Aivan sama näkyy luonnonsuojelussa. Kiivaimmin metsien suojelua kannattavat ja hakkuilta vastustavat ne, joilla itsellään ei ole pienintäkään maatilkkua tai samalla tavalla kiivaimmin mahdollisimman suuria susi- peura- ja hirvimääriä kannattavat ne, joiden kosketus luontoon rajoittuu television luonto-ohjelmien katseluun jossain Helsingin ydinkeskustassa.

KUVIO 11
**KOTITALOUKSIEN JA JULKISEN SEKTORIN VÄLISET
NETTOTULONSIIRROT 2022**

Tätä taustaa vasten on hieman absurdia, että esitetään hurskaita toivomuksia, että Suomeen tulisi korkeasti koulutettuja osaajia ja menestyviä yrittäjiä. Miksi ihmeessä he tulisivat? Jos he osaisivat suomen kieltä, he huomaisivat pian, että heitä toivotaan tänne vain muiden ihmisten laskujen maksajiksi. Kuka tulee maahan, joka on (parin sijoituksen päässä) Euroopan kalleimman ja ankarimman verotetun maan kärkisijasta? Ne humoristit, jotka haluavat kiistää tämän tosiasian, ovat keksineet, että suomalaisten rasismi saa potentiaaliset ”elonmuskit” kääntymään kantapäällään, mutta tieteellistä näyttöä väitteen tueksi ei ainakaan vielä ole ilmestynyt. Samaan hengenvetoon he vastustavat viimeiseen asti työperäisen maahanmuuton tuloajan nostamista edes muutamilla sadoilla euroilla. Jos tulijat todella olisivat korkeasti koulutettuja osaajia, kaikki tulorajat olisivat kai tuiki tarpeettomia; kaikki tulijat tuottaisivat määritelmän mukaan nettoa julkiselle sektorille ja koko yhteiskunnalle.

Ylikorostunut ”tulojako ensin”-ajattelu ei ole vain poliittista debattia turmeleva asia, vaan asia, joka estää monia sinällään järkeviä talouspo-

liittisiä toimia. Edellä jo puhuttiin siitä, miten lapsilukua lisäävät toimet törmäävät vastarintaan siksi, että suoria tai epäsuoria tukia voi mennä varakkaille. Yritysverotusta ei voi keventää yritysten houkuttelemiseksi Suomeen, koska se ”hyödyttäisi rikkaita”. On parempi, että lääkäri tekee vain 3- tai 4-päiväistä työviikkoa kuin että hän kevyemmän verotuksen systeemissä tekisi pidempää työviikkoa ja – mitä pahinta – rikastuisi.

Media, joka on tukevasti vasemman laidan käsissä, on tietenkin täysin rinnoin mukana propagoimassa narratiivia kauheista epäoikeudenmukaisuuksista ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Toki aina löytyy ihmisiä, joita elämä kolhii, mutta onko kohtuullista olettaa, että ”hyvinvointivaltion” tehtäviin kuuluu kompensoida kaikki ihmisten epäonnistumiset? Jos näin tehtäisiin, millainen moraalikato siitä seuraisi? Ja kuka sen maksaisi?

Verbaalisella tasolla idea täydellisestä tasa-arvosta elintason suhteen saattaa joidenkin mielestä kuulostaa hyvältä, mutta onko meillä mitään näyttöä siitä, että jokin järjestelmä voi toteuttaa sen? Vasemmiston tapana oli aikanaan väittää, että (vain) sosialismi voi toteuttaa täydellisen tasa-arvon. Mutta se, mitä nyt tiedämme tuloeroista esimerkiksi Neuvostoliitossa, on ristiriidassa näiden olettamien kanssa. Tuloerot Neuvostoliitossa olivat vähintään samaa suuruusluokkaa kuin Keski-Euroopassa, eivätkä tilastot tietenkään kertoneet siitä, että sikäläisessä systeemissä olennaisempaa oli hyödykkeiden saatavuus kuin nimelliset tulot. Toinen perustavaa laatua oleva ongelma liittyy siihen, miten tuloeroja tasataan. Jos se tapahtuu esimerkiksi kiristämällä verotuksen progressiota, tuloksena on hyvinvointitappioiden kasvu, eli tasaaminen tulee ”kalliiksi”. Jolloin voi joutua kysymään, onko mitään mieltä politiikassa, joka onnistuu tasaamaan tulot niin, että kellään ei ole mitään. Kaikista ihmisistä ei voi tehdä rikkaita, mutta kaikki voidaan kyllä tehdä köyhiksi. Taloustiede ei anna meille vastausta, millainen tulonjaon pitäisi olla, mutta se kertoo kyllä, miten muutokset tulonjaossa (tietyllä tavalla tehtynä) vaikuttavat kokonaistuloihin. Eli pelkästään Excel-laskennalla tulonjakoa muuttavien toimien vaikutuksia ei voi selvittää.

Oma ongelmansa on vielä siinä, että mitä suuremmaksi tulonsiirto-

järjestelmä (verotus ynnä tulonsiirrot) kasvaa, sitä suurempia ovat väärinkäytökset. Veronkierto kasvaa, mistä toki kannetaan ainakin verbaalisella tasolla huolta. Mutta tulonsiirtojen puolelta huolta kannetaan paljon vähemmän. Näön vuoksi joskus (ani harvoin) julkaistaan jokin yksittäinen juttu tulonsiirtojen väärinkäytöksistä (yleensä silloin, kun henkilö X saanut käräjäoikeuden tuomion). Mutta siihen se sitten loppuukin. Missä ovat tutkimukset ja selvitykset väärinkäytösten kokonaismääristä ja syistä? Miten moni työkykyinen ihminen kieltäytyy elättämästä itseään Suomessa. Miten moni ulkomailla asuva nauttii sosiaaliturvaa? Miten paljon tukija huijataan väärillä perhetiedoilla? Miten paljon rahaa liikkuu ”työlupien” harmaassa kaupassa? Ei tuota vaikeuksia arvata vastauksia: ei ole tiedossa, ei ole tutkittu. Mutta miksi ei ole tutkittu? Miksi jotkut asiat eivät vain kiinnosta valtionhallintoa? Siksikö, että halutaan välttää polemiikkia niiden taholta, joita asia kirpaisee? Kuitenkin suurta valppautta osoitetaan selvittäessä, miten mikin muutos tulonsiirroissa vaikuttaa erilaisiin kotitalouksiin. Valtaosalle politikkoja säästyneet rahat ovat ekvivalentteja tuhlauksen kanssa; mitä enemmän rahaa käytetään, sitä enemmän ”hyvää” tehdään. Tarkoitus pyhittää keinot!

Suomalainen yhteiskunta on koko sotien jälkeisen ajan kulkenut koh- ti järjestelmää, jossa ruohonjuuritasolta (perheet & yrittäjät) on siirrytty valtiokeskeiseen malliin, jossa käskyt tulevat ylhäältä, alamaisille satelee lisäksi jatkuvasti neuvoja ja ohjeita. Ja tietty, alamaisten rahat ovat vapaasti valtion käytettävissä ja uudelleenjaettavissa. Muutokseen voisi suhtautua pienemmällä porulla, jos olisi selvää, että valtio kykenee hoitamaan asiat paremmin kuin ruohonjuuritason ihmiset, käytännössä perheet. Mutta ei- hän näin ole. Ajatellaan nyt mitä tahansa perhettä. Onhan se ”tuhat” ker- taan tehokkaampi organisaatio kuin valtio monessa mielessä. Jäsenet tun- tevat toisensa, he tuntevat ystävyyttä, myötätuntoa jopa rakkautta toisiaan kohtaan. He auttavat toisiaan, ilman että siitä maksetaan tai käsketään. Mutta valtiolla on tyystin toisenlaiset pelisäännöt jo siksi, että ”kukaan ei tunne ketään”. Myötätunnon sijaan ihmiset tuntevat usein vain vihaa, ja jos ei vihaa niin ainakin kateutta ja katkeruutta toisiaan kohtaan. Kaikes-

ta pitää maksaa ja maksamista pitää valvoa. Pitää olla päälliköitä ja päälliköiden päälliköitä. Ei perhe tarvitse päälliköitä, ja kaikki on yhteistä; ei tarvitse kinastella rahasta, muutoin kuin julkkisten osalta lehtien yleisön osastoilla. Mutta yritäpä soveltaa ”perheen” ideaa valtioon! Vinkkejä tuloksesta saa kokeilusta nimeltä kommunismi.

Tilanne on muuttunut ajan mittaan entistä hullummaksi, kun ääri-vasemmistolainen WOKE-kulttuuri on muuttanut (tai ainakin yrittänyt) muuttaa valtion ilmeen tyystin toisenlaiseksi. ”Impivaara” on haluttu korvata moninaisuudella, jota aina ja kaikkialla kuvitellaan rikkaudeksi. Pitää olla monta etnistä taustaa, monta uskontoa, monta kulttuuria, sukupuolia pitää olla laskettavissa oleva ääretön määrä, seksuaalisen suuntautumisen pitää olla kaikkien tiedossa ja poliittiset jakolinjat entistä selvempiä. Kaikki johtaa siihen, että yhteiskunta on entistä pirstoutuneempi. On niin, kuin intialainen kastilaitos yritettäisiin uudelleen synnyttää lännessä. Tuloksen tiedämme. Ihmisten yhteenkuuluvaisuuden tunne vähenee, riidat ja konfliktit kasvavat ja valtio toimii sen jälkeen vielä entistä huonommin (muuten tulos, joka dominoi tutkimuskirjallisuuttakin). Miten tällainen hulluus on rantautunut Suomeenkin, jossa kuitenkin asiat on joskus osattu hoitaa yhdessä ja jonkinlaisella tolkulla? Jotenkin tuntuu siltä, että pitää ensin juosta päin seinää, ennen kuin uskotaan, että se todellakin on siinä.

LÄHDELUETTELO

- 1 Kun puhutaan esimerkiksi hoitajapulasta, unohtuu, että syynä ei välttämättä ole yleinen työvoimapula vaan osaavan työvoiman hakeutuminen parempipalkkaisuun töihin. Katso esim. www.uusisuomi.fi/uutiset/suomen-valtio-teki-hoitajapulan-ihan-itse-72-000-ihmisen-reservi-nousi-esiin-ylella/cdd3bf55-e9bb-303d-a48f-124e6c850bf6
- 2 Toki joitain katsauksia aiheeseen on, mutta ne jäävät ongelma kuvaillun asteelle. Tukeutuminen erilaisiin kyselyihin tuottaa tulokseksi vain "kootut selitykset", mutta ei niistä ole paljon apua politiikkatoimia ajatellen.
www.vaestoliitto.fi/ajankohtaista/vaestopoliittinen-selvitys/
www.vaestoliitto.fi/tutkimus/syntyvyys-ja-lastensaanti/tutkimuksia-syntyvyvyydesta/
- 3 Tausta-artikkeli: <https://asiatimes.com/2025/01/hungarys-demographic-exceptionalism/>
Heckman: www.youtube.com/watch?v=J9iuYmCBMPw
Lista politiikkatoimista: <https://helsinki.mfa.gov.hu/assets/59/19/40/51495279420a-1817043db761a69f20d1dd4e58ce.pdf>
- 4 <https://puheenvuoro.uusisuomi.fi/meeviren/264643-lapsia-lapsia/>
- 5 Suomen Akatemia 27.10.2023: Suomen Akatemia tuomitsee virkamiehiin ja tutkijoihin kohdistuvan häirinnän.
- 6 Amsterdamin yliopiston professori Paul de Beer on kirjoittanut samasta aiheesta artikkelissaan Labour migration as a solution to an ageing population? (Wilfried Martens Centre for European Studies 2024).
- 7 Maahanmuuton kuntakohtaiset tilastotiedot vuonna 2020, Suomen Perusta 2022. Katso myös Salmisen aiempi tutkimus (2018) Miten kalliiksi halpatyövoima tulee? www.suomenperusta.fi/julkaisu/kuinka-kalliiksi-halpatyovoima-tulee/ ja Salminen (2015) Maahanmuutto ja Suomen julkinen talous. Suomen Perusta. www.suomenperusta.fi/tutkimus/
- 8 Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous: Osa 2: Elinkaarivaikutukset: Suomi, Irak ja Somalia, Suomen Perusta 2019.
- 9 Viren, M. (2020) The fiscal consequences of migration. A study of local governments' expenditures. Review of Regional Research 41, 74-94.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s10037-022-00168-z>

- 10 Nieminen & Kiviholma & Kanninen & Karhunen (2024) Regulating Labor Immigration: The Effects of Lifting Labor Market Testing. *Labore*, työpapereita 344. <https://labore.fi/julkaisu/regulating-labor-immigration-the-effects-of-lifting-labor-market-testing/>; Aihetta on tarkasteltu myös Isa Kuosmasen taloustieteen väitöskirjassa, jonka mukaan EU:n itälaajentuminen aiheutti eräissä rakennusalan ammateissa pysyvän 1700 euron suuruisen vuosittaisen ansionmenetyksen <https://helda.helsinki.fi/items/0ff289eb-1654-4d6a-b3d7-a24c2ebb8656> Seppo Kouvonon on taas nostanut mm. esiin pääkaupunkiseudun laahaavan palkkatason ja maahanmuuton yhteyttä https://stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-12-10_002.html?s=0#2
- 11 <https://tilastot.migri.fi/index.html#decisions/21205/59>
- 12 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163825/OKM_2022_3.pdf?sequence=1&isAllowed=y ja https://www.op.fi/sites/default/files/documents/Selvitys_suomalaisen_koulutusviennin_taloudellisesta_arvosta_0.pdf
- 13 Trofim Lysenko oli neuvostoliittolainen puoskaribiologi, joka Stalinin aikana tuhosi paitsi tieteenalansa myös useat kollegansa. Hän kuvitteli, että kasvit voidaan "opettaa" kasvamaan uudella tavalla (hieman karrikoiden, ruis voidaan opettaa kasvaa lumihangessa). Stalinia miellytti ajatus siitä, että toisinajattelijat voitiin Siperian vankileireillä muuttaa (opettaa) kiihkeiksi kommunisteiksi.
- 14 Yhdysvalloissa olisi aborttikiistojen ollessa kuumimmillaan useita tapauksia, joissa suuret firmat sitoutuivat kustantamaan abortin (mahdollisesti jopa jossain naapuriosavaltiossa). Ehkä tapaukset antavat aihetta epäillä, että talouselämän perhepoliittiset tavoitteet eivät ole aivan samoja kuin koko yhteiskunnalla.
- 15 Gorodzeisky, A & Richards, A. (2013). Trade Unions and Migrant Workers in Western Europe. *European Journal of Industrial Relations*. 19. 239-254.
- 16 Sopeutumisongelmista saa käsityksen esim. Kuntaluvut.fi nettisivustolta. Esimerkiksi siinä, missä kantaväestöllä osuus toimeentulotuen saajista on 7 %, Lähi-idästä tulleilla vastaava osuus on yli 50 %.
- 17 Helsingin Sanomat 18.1.2013, Sixten Korkman ja Antti Suvanto: Oma valuutta ei selitä Ruotsin talouskasvua.
- 18 ks. www.verkkouutiset.fi/a/500-miljardin-dollarin-hintalappu-ekonomisteilta-arvio-donald-trumpin-tuontitulleista/

SUOMEN PERUSTA

Suomen Perusta -ajatuspaja
Kansakoulukuja 3 B • 00100 HELSINKI
www.suomenperusta.fi